

Çiftçinin Nabzı 2020

Künye

- Doktar tarafından gerçekleştirilen Çiftçinin Nabzı Araştırması, üreticilerin profil ve gelirini, finans ve bankacılık konusundaki uygulamalarını, ürün satışında gerçekleştirdikleri aktiviteleri, teknik yeterliliklerini, yaşama ve teknolojiye karşı bakışlarını ve tarım markaları ile ilişkilerini ortaya koyarak kamuya ve özel sektöre yol göstermeyi amaçlamaktadır.
- Araştırma, kotalı örneklem ve bilgisayar destekli telefonla görüşme yöntemiyle (CATI), Kasım 2020 ayında yürütülmüştür.
- Çalışma kapsamında Türkiye'nin 81 ilinde, 464 ilçeden 3000 üretici ile görüşülmüştür.
- Araştırmanın hata payı %95 güvenlik sınırları içinde +/- %1,79'dur.

Metodoloji (1/4)

- Doktar; Çiftçinin Nabzı Araştırması için çiftçileri üretim yaptıkları bölgelere ve ürettikleri ürüne göre gruplara ayırarak incelemiştir:
  - **Bölge Gruplaması:** Türkiye, yetiştirilen ürün deseni benzerliği ve coğrafi yakınlık baz alınarak 10 bölgeye ayrılmıştır
  - **Ürün Gruplaması:** Üreticiler, ettikleri ürünlere göre “Tahıl”, “Sebze&Meyve” ve “Endüstriyel” olmak üzere 3 ana ürün gruba ayrılmıştır. Farklı ürün gruplarını bir arada eken çiftçiler için ürün grubu belirlenmesi için en çok gelir kazandıkları ürün grubu seçilmiştir.
- Yapılan gruplamalar sonucu üreticiler 30 farklı gruba ayrılmıştır. Her grup için açıklanan sonuçlar, o grubun Türkiye’deki dağılımı ile ağırlıklandırılarak verilmiştir. Türkiye’deki ağırlıkların bulunması için Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) veri tabanı kullanılmıştır.

Metodoloji (2/4)

- Araştırma sırasında, ürün grubuna göre yapılan analizin yanı sıra, farklı gelir seviyesindeki çiftçilerin düşünce ve davranışları arasındaki farkları belirlemek amacıyla ayrı bir analiz yapılmıştır ve çiftçiler, gelir gruplarına göre farklı segmentlerde incelenmiştir:
  - **Büüklük Segmenti Gruplaması:** Arazi büyüklükleri ve ekili ürünlerinin satış değerleri kullanılarak üreticilerin senelik tahmini gelirleri hesaplanmıştır. Üreticiler, tahmini gelirlerine göre 'Büyük', "Orta" ve "Küçük" olmak üzere 3 segmente ayrılmıştır.
  - **Segmentasyon Sınırları:** Sektörde kullanılan genel-geçer kurallara uyumlu olarak, 30 hektar ve altında buğday arazisine denk gelirli çiftçi "Küçük", 30-200 hektar buğday arazisine denk gelirli çiftçi "Orta", 200 hektardan fazla buğday arazisine denk gelirli çiftçi ise "Büyük" olarak gruplanmıştır.
- Doktar, bu metodoloji sayesinde farklı ürünleri eken çiftçileri objektif bir şekilde incelemeyi başarmıştır.

Metodoloji (3/4)

Türkiye'yi 10 bölgede inceledik

İllerin Bölgelere Dağılımı

Metodoloji (4/4)

Her bölgede, farklı ürün gruplarını eken çiftçilere ulaştık ve sonuçları Türkiye dağılımına göre ağırlıklandırdık

Gruplara göre Kotalı Aramalar

Aranan Çiftçi Yüzdesi (%)

Ürün Grubu \ Bölge	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Sebze&Meyve	3%	3%	3%	3%	3%	3%	5%	3%	2%	4%
Tahıl	5%	4%	4%	5%	4%	4%	3%	3%	3%	3%
Endüstriyel	3%	4%	4%	3%	2%	3%	2%	3%	2%	4%

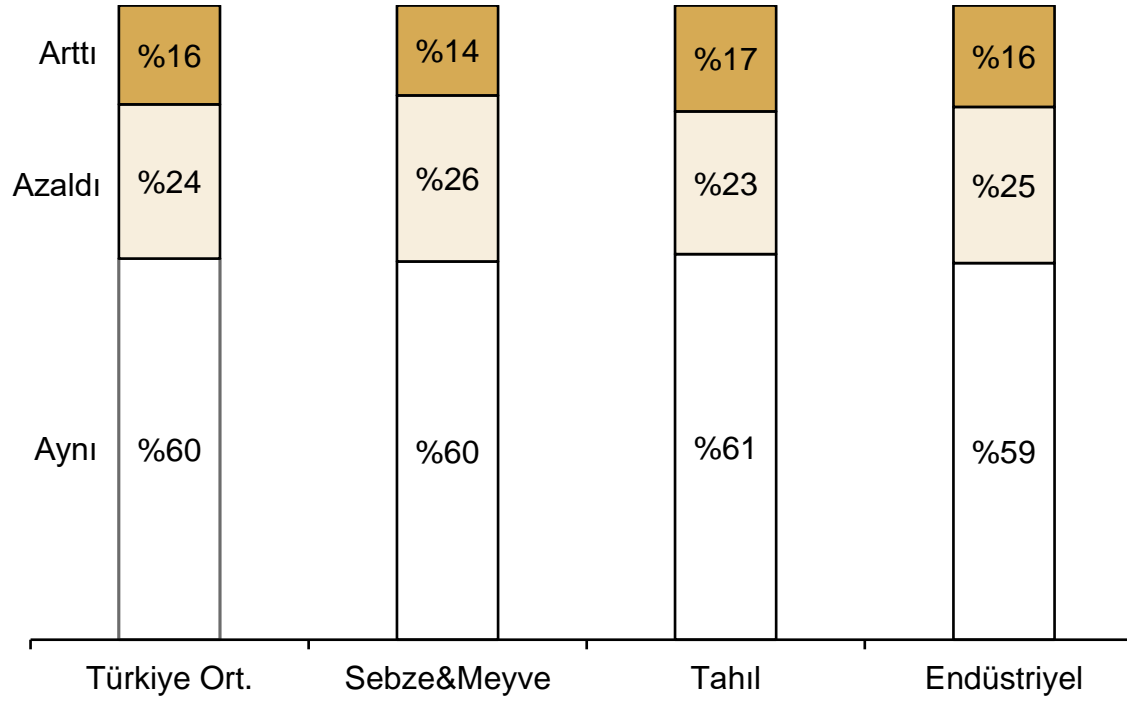
- **Gelir Değişimi ve Yatırımları**
- Finans ve Bankacılık Davranışları
- Problemleri ve Yetiştiricilik Alışkanlıkları
- Geleceğe Bakışı
- Teknoloji ve Medya Alışkanlıkları

- Ekim alanınız geçen seneye göre arttı mı, azaldı mı?
- 2020'de kazancınız 2019'a göre arttı mı, azaldı mı?
- Gelirinizi nasıl yükseltmeyi planlıyorsunuz?
- Geçen yıl tarlanıza yatırım yaptınız mı?

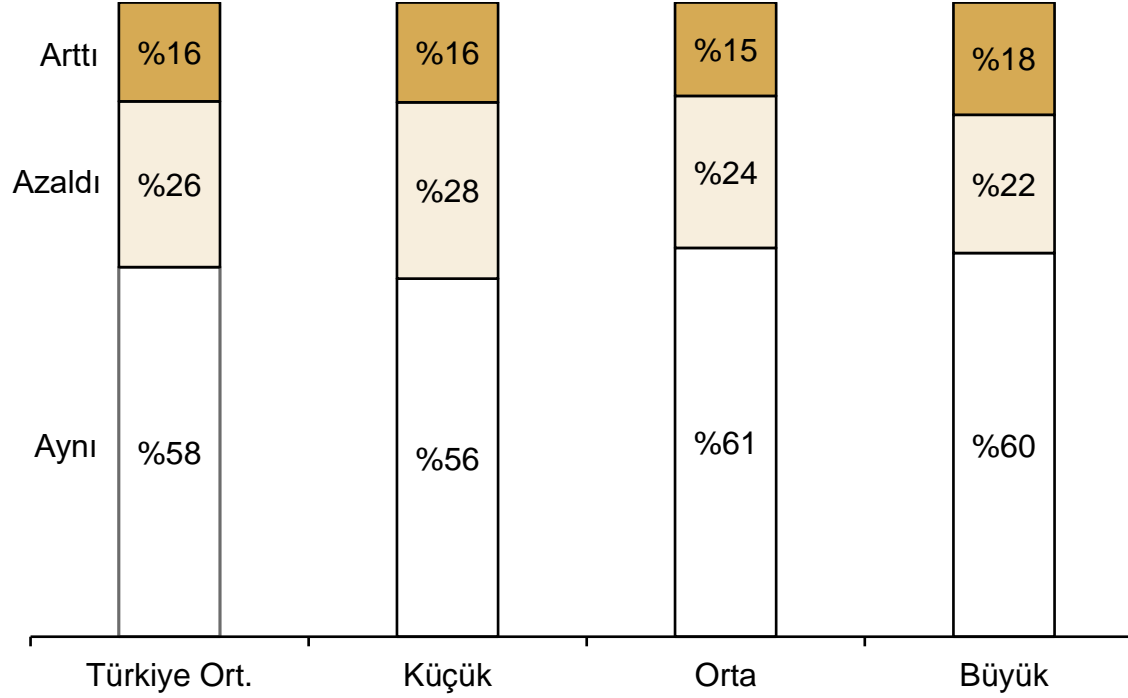
**Ekim alanı azalan çiftçilerin oranı ekim alanı artanlardan fazladır.
En fazla tahıl üreticilerinde artış görülmüştür.**

Geçen Seneye Göre Ekim Alanı Ürün grubuna göre

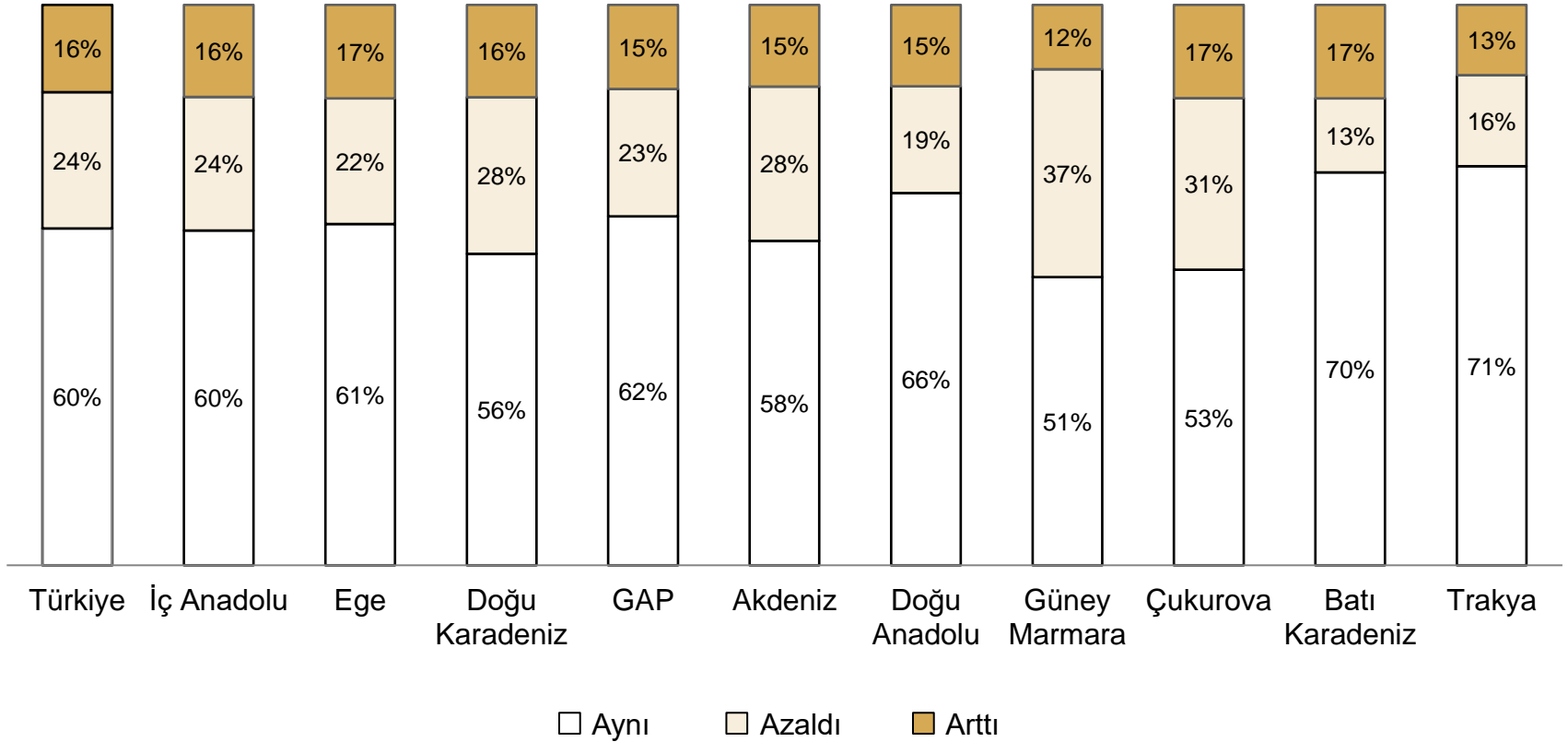
Küçük çiftçilerin ekim alanı azalma oranı büyük çiftçilere oranla daha fazladır.

Geçen Seneye Göre Ekim Alanı Gelir büyüklüğüne göre

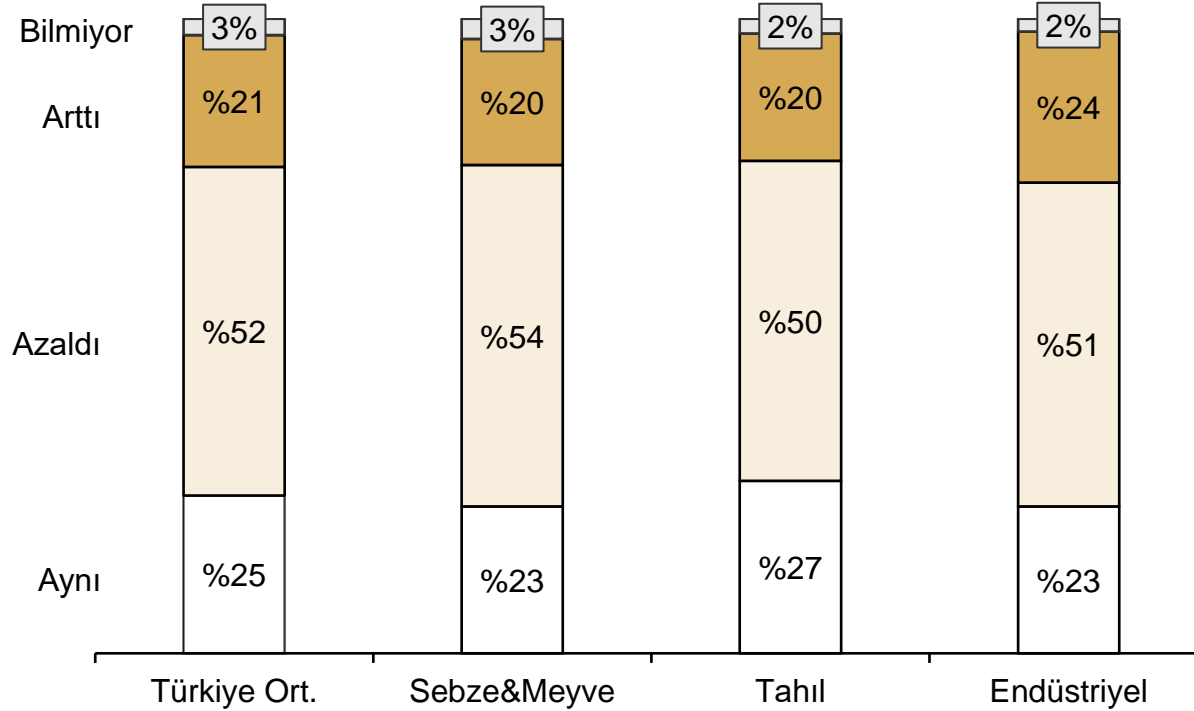
Ekim alanı azalan çiftçi sayısı Güney Marmara Bölgesi'nde diğer bölge çiftçilerine oranla daha fazladır.

Geçen Seneye Göre Ekim Alanı Bölgeye göre

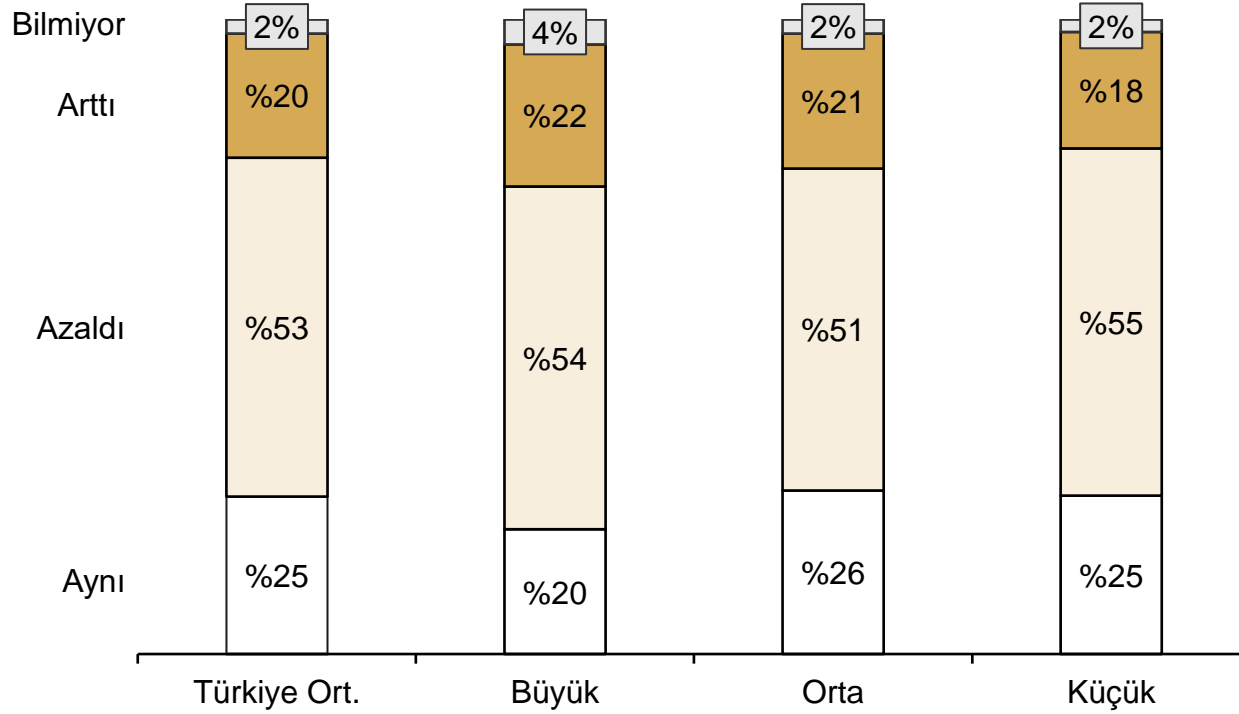
Çiftçilerin yarısından fazlası 2019'a göre 2020'deki gelir durumlarının azaldığını belirtmiştir.

Geçen Seneye Göre Gelir Değişimi Ürün grubuna göre

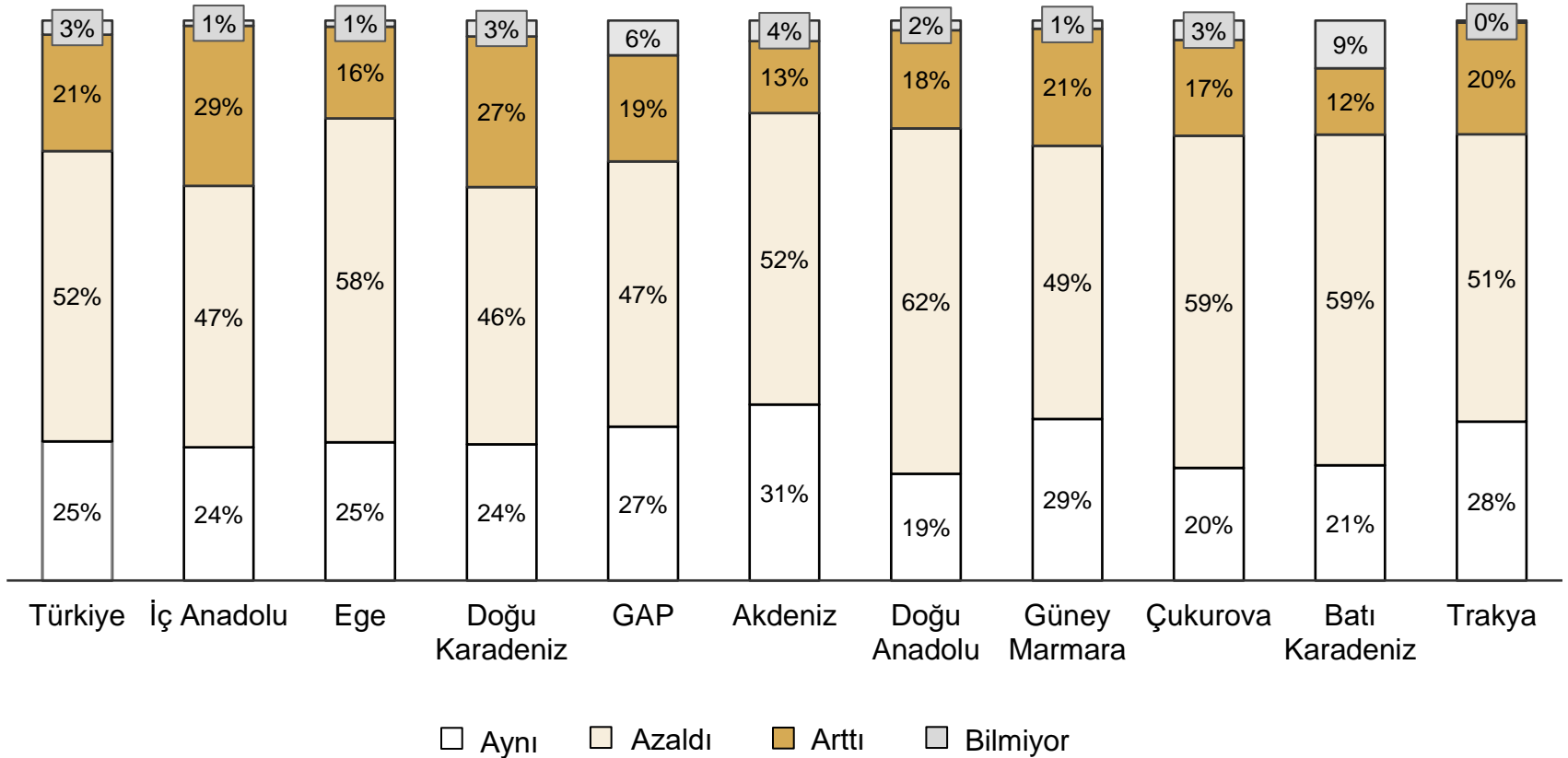
Gelir değişimi oranları çiftçilerin gelir büyüklüğüne göre önemli ölçüde değişiklik göstermemektedir.

Geçen Seneye Göre Gelir Değişimi Gelir büyüklüğüne göre

Geçen seneye göre gelirinin arttığını belirten çiftçi sayısı en çok İç Anadolu Bölgesi ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer almaktadır.

Geçen Seneye Göre Gelir Değişimi Bölgeye göre

Çiftçilerin %60'ından fazlası gelirini nasıl artıracığı hakkında net bir fikir sahibi değildir. Bu oran endüstriyel ürün çiftçilerinde en fazladır.

Gelir Arttırma Planı Ürün grubuna göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Sebze&Meyve	Tahıl	Endüstriyel
Bilmiyorum	64	62	63	68
Yeni ürün ekecek	12	12	13	11
Hayvancılık yaparak	9	7	12	8
Tarım dışı iş yaparak	4	6	3	3
Ekim alanını arttıracak	4	4	3	4
Bakım koşullarını iyileştirerek	3	4	2	3
Çiftçiliği bırakacak	3	3	2	3
Ekim alanını düşürecek	2	3	1	1
Girdi maliyeti düşük ürün seçecek	2	2	2	2
Serada üretim yaparak	1	1	0	0
Girdi maliyetini düşürerek	1	1	1	0
Diğer	1	3	1	0

Küçük çiftçilerin gelirlerini arttırmak için hayvancılık yapma planı, büyük çiftçilerin iki katı oranındadır.

Gelir Planı

Gelir büyüklüğüne göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Büyük	Orta	Küçük
Bilmiyorum	63	62	63	63
Yeni ürün ekecek	12	14	12	11
Hayvancılık yaparak	11	6	9	12
Tarım dışı iş yaparak	5	2	4	6
Ekim alanını arttıracak	3	4	4	3
Çiftçiliği bırakacak	3	2	3	3
Bakım koşullarını iyileştirerek	2	5	2	2
Girdi maliyeti düşük ürün seçecek	2	4	2	1
Ekim alanını düşürecek	2	2	2	1
Girdi maliyetini düşürerek	1	1	0	1
Diğer	1	1	1	1

Ülke genelinde çiftçiler gelirlerini yeni ürün ekerek yükseltmeyi planlarken Doğu Karadeniz, Güney Marmara ve Trakya bölgelerinde hayvancılık yapma planı daha çok öne çıkıyor.

Gelir Planı Bölgeye göre

Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Bilmiyorum	64%	53%	71%	68%	72%	71%	66%	59%	54%	63%	60%
Yeni ürün ekecek	12%	16%	13%	8%	11%	12%	11%	8%	15%	15%	6%
Hayvancılık yaparak	9%	14%	9%	11%	4%	6%	7%	9%	5%	8%	15%
Tarım dışı iş yaparak	4%	4%	4%	5%	4%	4%	0%	8%	6%	0%	9%
Ekim alanını arttıracak	4%	7%	3%	1%	1%	2%	4%	4%	1%	9%	3%
Bakım koşullarını iyileştirerek	3%	2%	2%	6%	3%	0%	4%	3%	6%	1%	5%
Çiftçiliği bırakacak	3%	4%	2%	2%	4%	1%	3%	3%	2%	3%	1%
Girdi maliyeti düşük ürün seçecek	2%	6%	1%	0%	0%	1%	0%	4%	3%	0%	1%
Ekim alanını düşürecek	2%	2%	1%	1%	1%	3%	5%	1%	4%	1%	2%
Girdi maliyetini düşürerek	1%	1%	1%	0%	0%	1%	1%	4%	0%	0%	1%
Serada üretim yaparak	1%	0%	0%	0%	1%	4%	1%	0%	1%	0%	0%
Diğer	1%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	2%	0%	1%

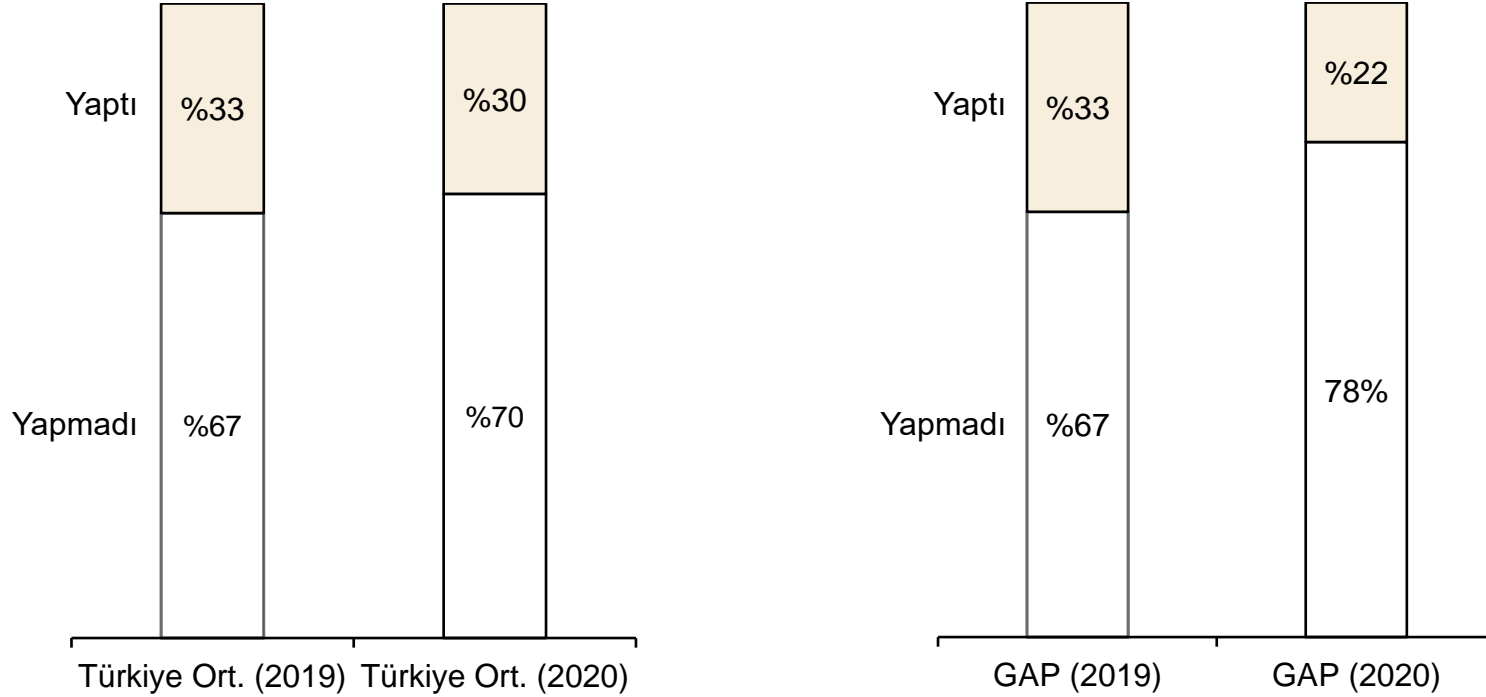
Ürün grupları arasından, endüstriyel ürün çiftçileri tarlasına geçen yıl daha yüksek oranda yatırım yapmıştır.

Yatırım Yapma Ürün grubuna göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Sebze&Meyve	Tahıl	Endüstriyel
Yapmadı	70	73	69	65
Traktör / ekipman alımı	17	12	19	20
Sulama sistemi alımı / yenilenmesi	10	11	7	13
Tarla / bahçe alımı	3	2	3	3
Tarla tesviyesi	2	3	1	3
Fidan dikimi	2	3	2	2
Taş temizletilmesi	1	1	1	1
Sera yenilenmesi / kurumu	1	2	0	0
Diğer	0	1	0	0

2019 yılına oranla çiftçilerin yatırım yapma oranı en çok GAP Bölgesi'nde azalma göstermiştir.

Yatırım Yapma Geçen seneye göre

Çiftçinin arazisine yatırım yapma oranı gelir büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Traktör ve ekipman alımı, yapılan yatırımların başında gelmektedir.

Yatırım Yapma Gelir büyüklüğüne göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Büyük	Orta	Küçük
Yapılmadı	73	48	66	79
Traktör / ekipman alımı	15	30	17	11
Sulama sistemi alımı / yenilenmesi	8	21	11	4
Fidan dikimi	3	4	2	3
Tarla / bahçe alımı	2	5	4	1
Tarla tesviyesi	2	4	3	1
Taş temizletilmesi	1	2	1	1
Sera yenilenmesi / kurumu	1	1	1	0
Diğer	0	0	1	0

Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki çiftçilerin büyük çoğunluğu tarlasına veya bahçesine yatırım yapmamıştır.

Yatırım Yapma Bölgeye göre

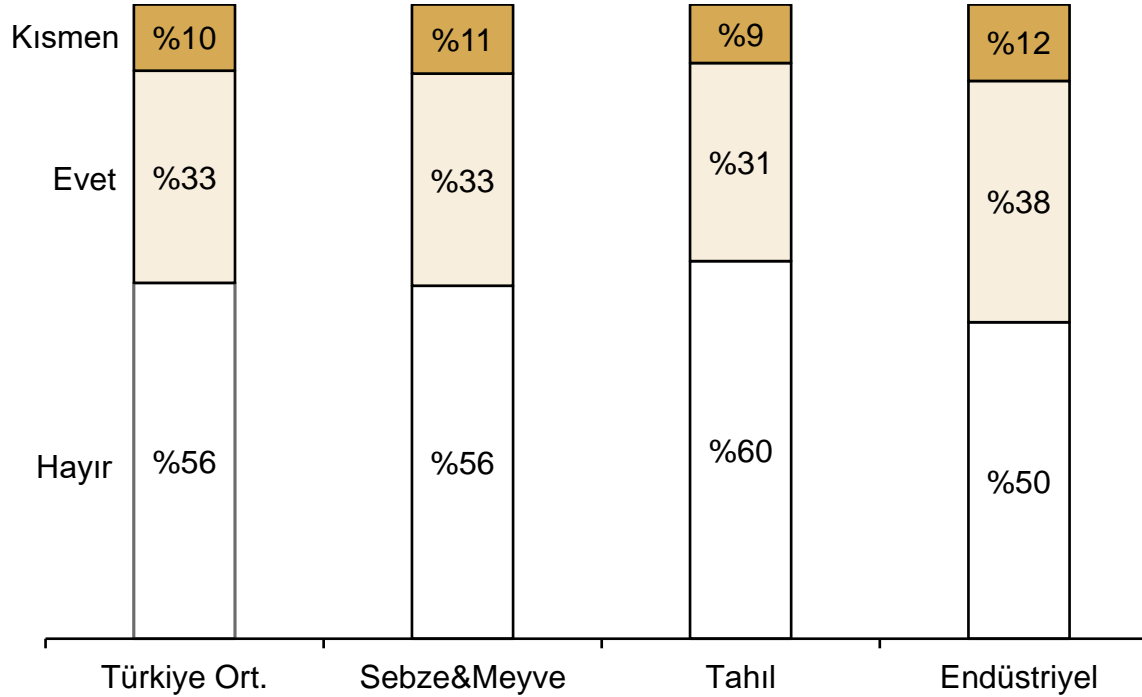
Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Yapılmadı	70%	57%	69%	80%	78%	68%	86%	75%	68%	70%	60%
Traktör / ekipman alımı	17%	21%	17%	14%	13%	13%	8%	13%	16%	23%	24%
Sulama sistemi alımı / yenilenmesi	10%	21%	6%	5%	5%	13%	4%	9%	9%	7%	8%
Tarla / bahçe alımı	3%	2%	4%	1%	1%	5%	1%	2%	5%	1%	9%
Tarla tesviyesi	2%	0%	7%	1%	0%	5%	1%	0%	0%	0%	1%
Fidan dikimi	2%	3%	1%	0%	0%	1%	0%	4%	8%	1%	2%
Taş temizletilmesi	1%	2%	1%	1%	4%	1%	0%	0%	0%	0%	1%
Sera yenilenmesi / kurumu	1%	0%	1%	0%	0%	4%	0%	1%	0%	0%	1%
Diğer	0%	1%	1%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%

- Gelir Değişimi ve Yatırımları
- **Finans ve Bankacılık Davranışları**
- Problemleri ve Yetiştiricilik Alışkanlıkları
- Geleceğe Bakışı
- Teknoloji ve Medya Alışkanlıkları

- Harcamalarınızı kalem kalem not alıyor musunuz?
- Ürününüzü kime satıyorsunuz?
- Ürününüzü ne zaman satıyorsunuz?
- Lisanslı depoculuk biliyor musunuz? Kullanıyor musunuz?
- Elektronik Ürün seneti (ELÜS)'ten haberiniz var mı?

Çiftçilerin yarısından fazlası düzenli olarak maliyet hesabı tutmamaktadır. Endüstriyel grubunun maliyet hesabı tutma oranı daha yüksektir.

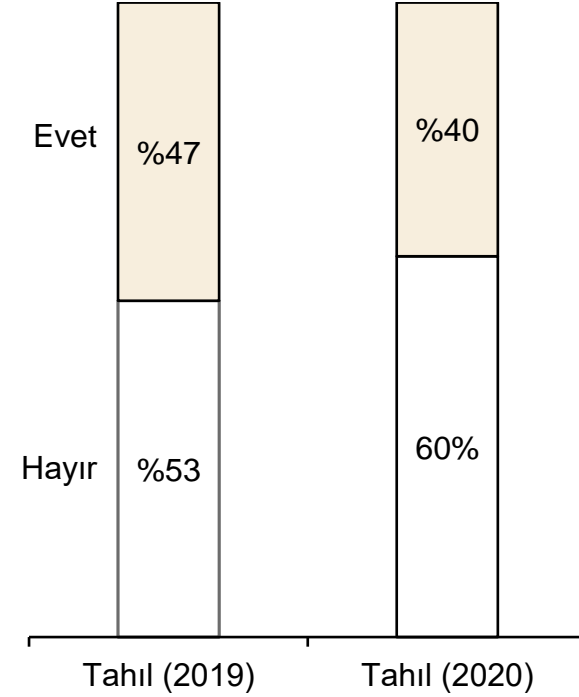
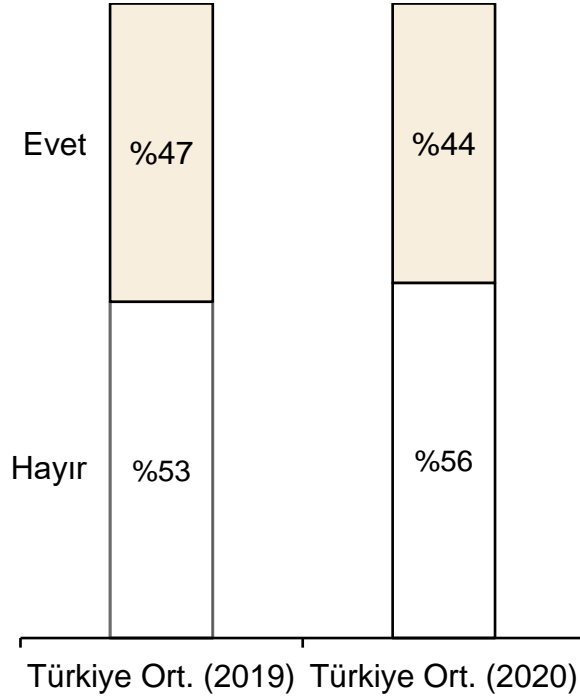
Maliyet Hesabı Tutma Ürün grubuna göre

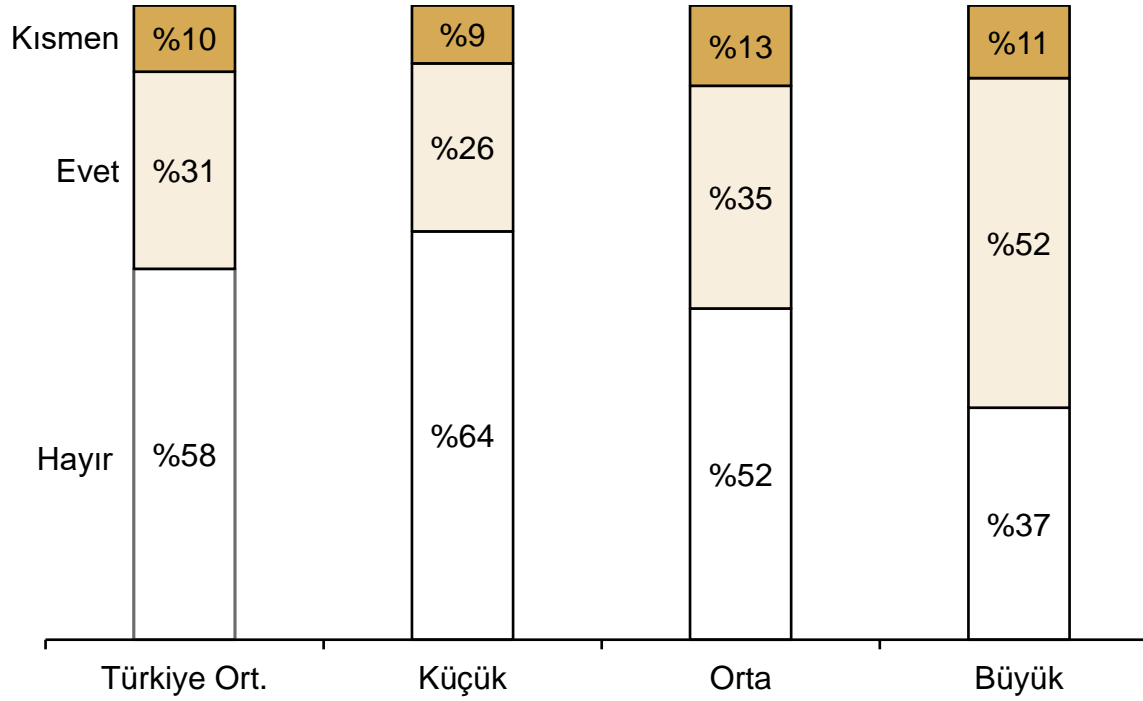
Türkiye genelinde maliyet hesabı yapan çiftçiler azalma göstermiştir ve bu azalma en çok tahıl grubunda görülmüştür.

Maliyet Hesabı Tutma Geçen seneye göre

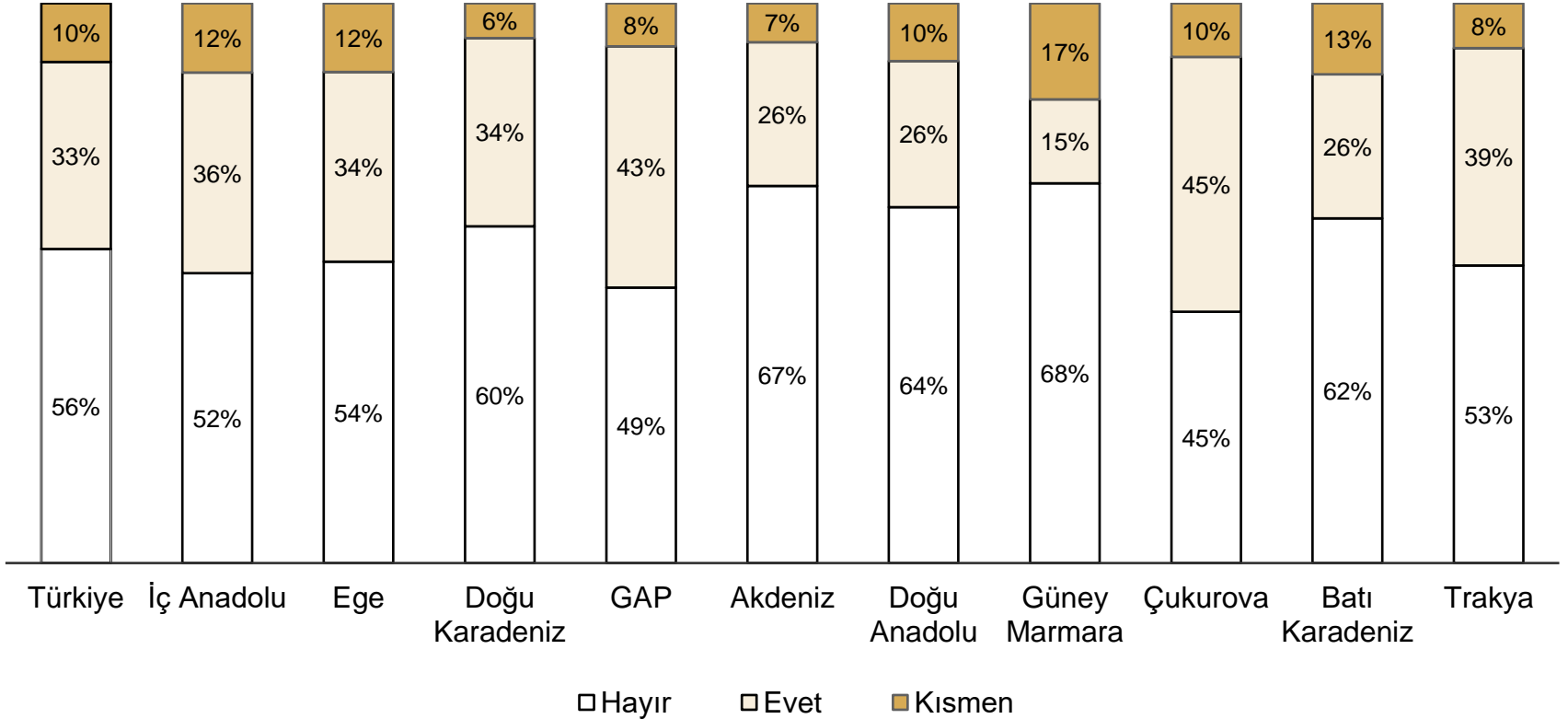
Büyük çiftçilerin maliyet hesabı tutma oranı küçük çiftçilere göre daha fazladır.

Maliyet Hesabı Tutma Çiftçi büyüklüğüne göre

GAP ve Çukurova Bölgesi'ndeki çiftçilerin maliyet hesabı yapma oranı diğer bölgelere göre daha yüksektir.

Maliyet Hesabı Tutma Bölgeye göre

Her ürün grubundaki üretici için tüccar bir numaralı alıcıdır. Hal, sebze ve meyve çiftçilerinde öne çıkmaktadır.

Ürünün Satıldığı Yer/Kimse Ürün grubuna göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Sebze&Meyve	Tahıl	Endüstriyel
Tüccar	62	60	65	61
Fabrika	12	13	7	23
Kooperatif / Birlik / Kurum	11	10	10	17
Son tüketiciye kendi satıyor	9	15	5	7
Hal	7	18	1	1
Diğer	3	2	3	6
Satmıyor kendi tüketimi	20	12	30	14

Büyük çiftçiler kurum ve fabrika ile diğer gruplara göre daha çok çalışmaktadır. Küçük çiftçilerin %30'u ürününü satmamaktadır, kendi tüketmektedir.

Ürünün Satıldığı Yer/Kimse Gelir büyüklüğüne göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Büyük	Orta	Küçük
Tüccar	61	67	67	57
Fabrika	11	28	14	7
Kooperatif / Birlik / Kurum	10	18	15	7
Son tüketiciye kendi satıyor	10	5	9	10
Hal	6	8	9	4
Diğer	3	5	4	2
Satmıyor kendi tüketimi	22	1	13	30

Ürününü satmayan çiftçiler Doğu Anadolu ve Batı Karadeniz Bölgesi'nde yoğunlaşmıştır. Trakya Bölgesi çiftçileri kooperatif ve kurumlar ile diğer bölgere göre daha çok çalışmaktadır.

Ürünün Satıldığı Yer/Kimse Bölgeye göre

Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Tüccar	62%	68%	60%	67%	70%	60%	51%	51%	71%	42%	56%
Satmıyor, kendi tüketimi	20%	8%	24%	17%	13%	16%	57%	24%	5%	48%	21%
Fabrika	12%	17%	14%	7%	11%	4%	8%	14%	18%	9%	19%
Kooperatif / Birlik / Kurum	11%	14%	11%	8%	4%	12%	1%	12%	9%	2%	43%
Son tüketiciye kendi satıyor	9%	6%	9%	10%	9%	9%	10%	17%	6%	11%	9%
Hal	7%	5%	6%	9%	7%	19%	2%	12%	5%	8%	2%
Diğer	3%	11%	2%	0%	2%	3%	1%	0%	1%	0%	0%

Büyük gelirli çiftçilerin hasattan sonra ürünlerinin tamamını satma oranı küçük gelirli çiftçilere göre daha yüksektir.

Ürünün Satılma Zamanı Gelir büyüklüğüne göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Büyük	Orta	Küçük
Hasattan sonra tamamı	63	82	74	56
Hasattan sonra bölerek	23	18	24	23
Sözleşmeli	2	7	4	1
Bahçede	0	1	0	0
Satmıyor	7	2	6	9

Çiftçinin ürününü sözleşmeli olarak satma oranı Doğu Anadolu Bölgesi'nde en fazladır.

Ürünün Satılma Zamanı Bölgeye göre

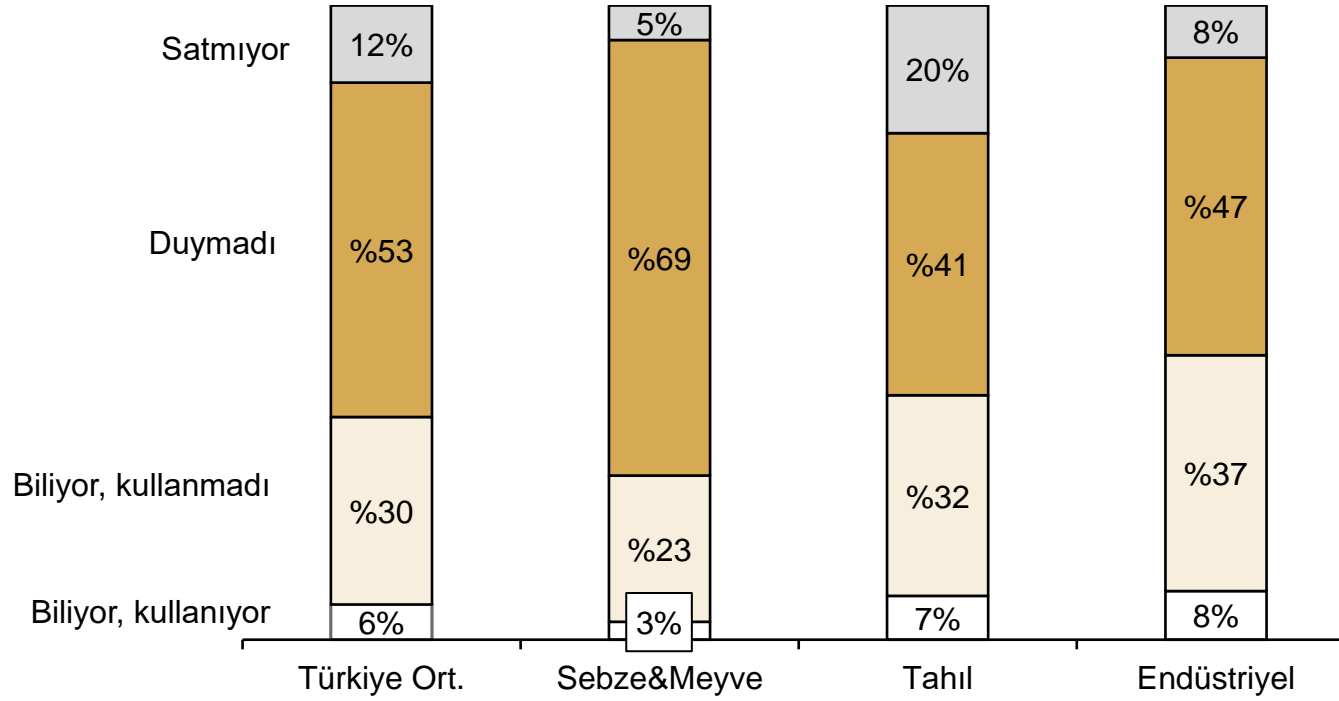
Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Hasattan sonra tamamı	67%	69%	64%	70%	74%	70%	52%	60%	84%	53%	65%
Hasattan sonra bölerek	22%	28%	19%	22%	19%	23%	16%	20%	17%	14%	29%
Sözleşmeli	7%	5%	6%	10%	2%	5%	21%	9%	2%	13%	6%
Satmıyor	3%	3%	7%	1%	1%	2%	0%	1%	3%	5%	0%
Tarlada	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Bahçede	0%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	1%

Çiftçilerin sadece %6'sı lisanslı depoculuğu kullanıyor. Sebze ve meyve üreticilerinin yaklaşık %70'i ise hiç lisanslı depoculuğu duymamıştır.

Lisanslı Depoculuk Bilgisi ve Kullanımı

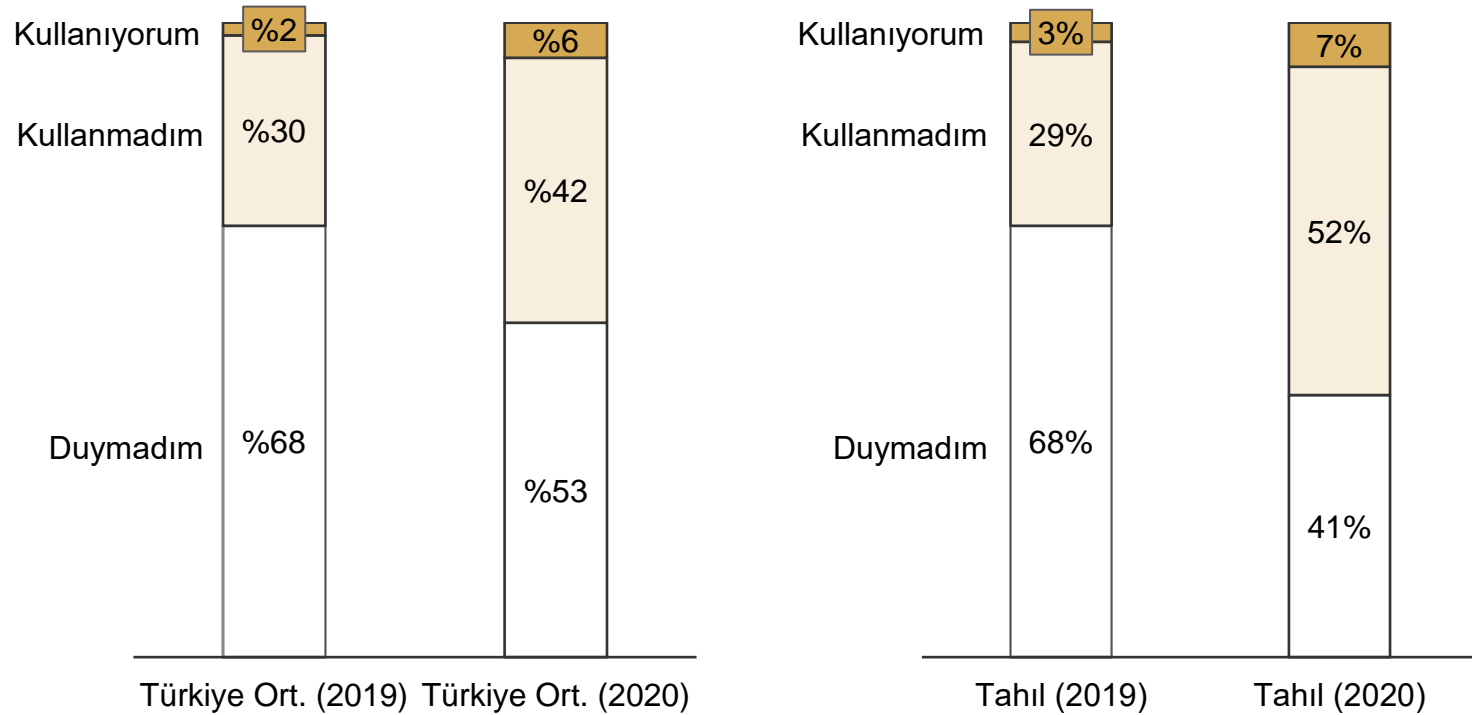
Ürün grubuna göre

2020 yılında bir önceki yıla göre lisanslı depoculuğun bilinme ve kullanılma oranı artmıştır. Bu artış en çok tahıl sektöründe gerçekleşmiştir.

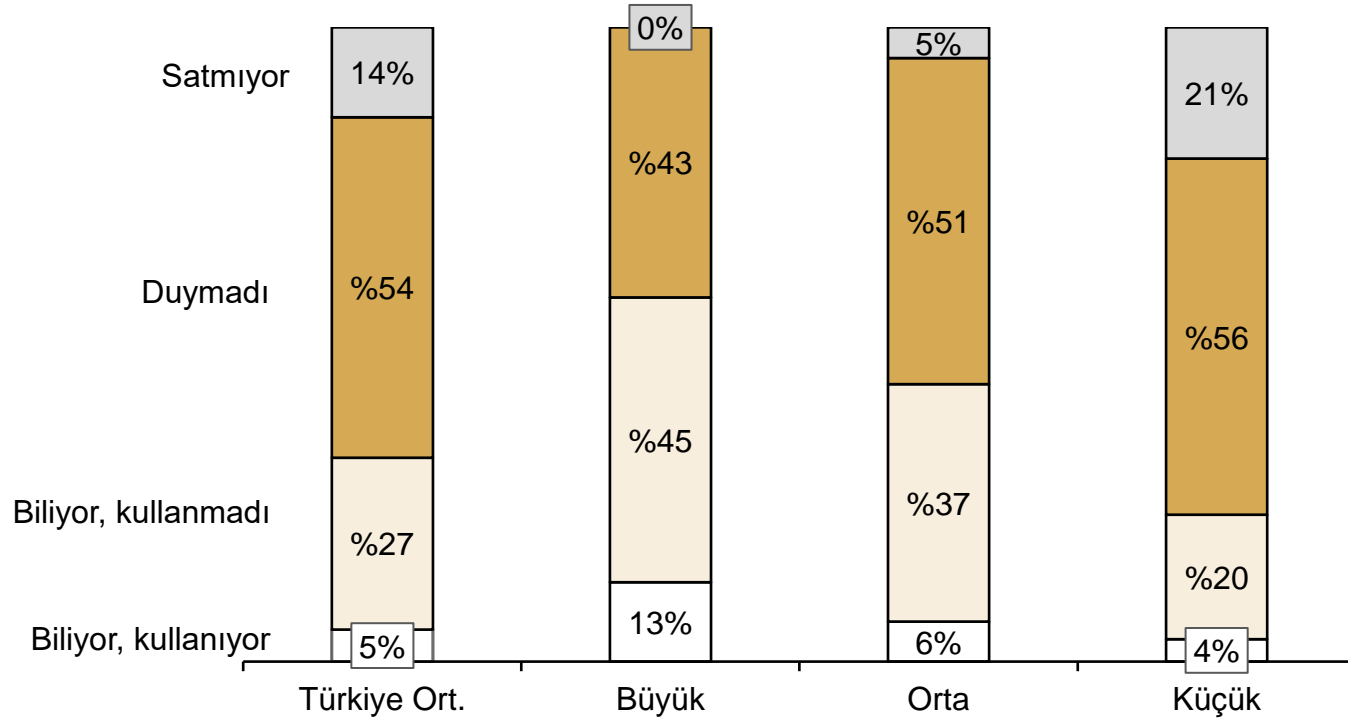
Lisanslı Depoculuk Bilgisi ve Kullanımı

Geçen seneye göre

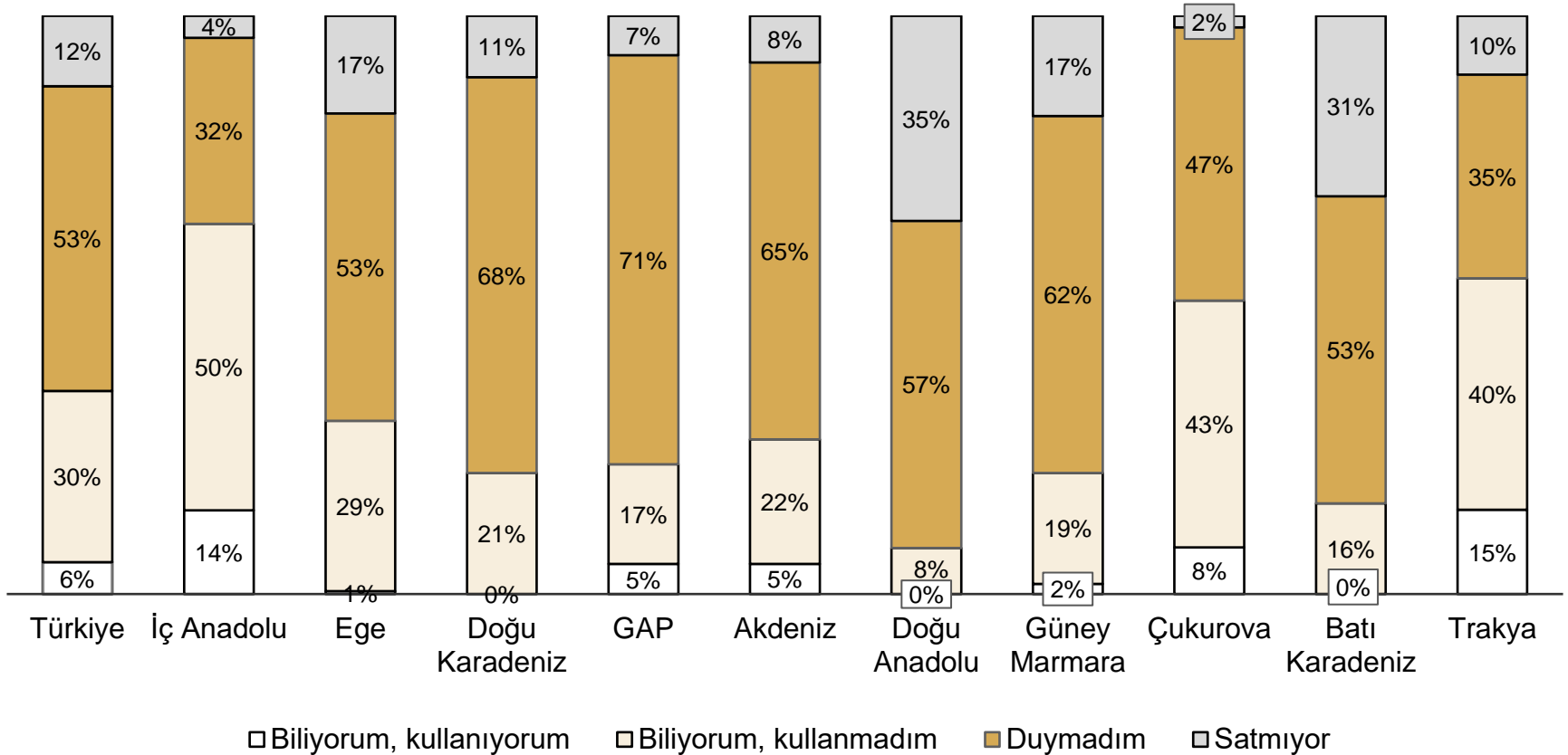
Çiftçilerin lisanslı depoculuğu kullanım oranı gelir büyüklükleri ile doğru orantılıdır.

Lisanslı Depoculuk Bilgisi ve Kullanımı Gelir büyüklüğüne göre

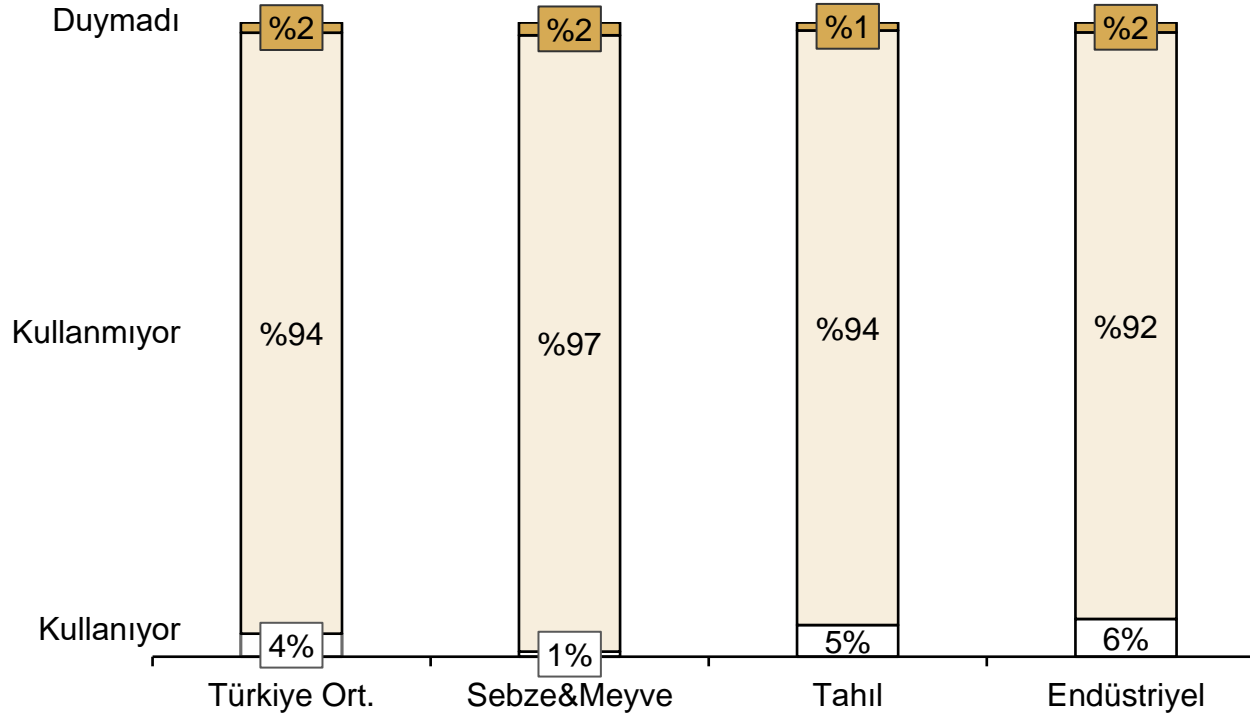
İç Anadolu ve Trakya Bölgesi üreticileri için lisanslı depoculuğun hem bilinme hem de kullanılma oranı diğer bölgelere göre daha yüksektir.

Lisanslı Depoculuk Bilgisi ve Kullanımı Bölgeye göre

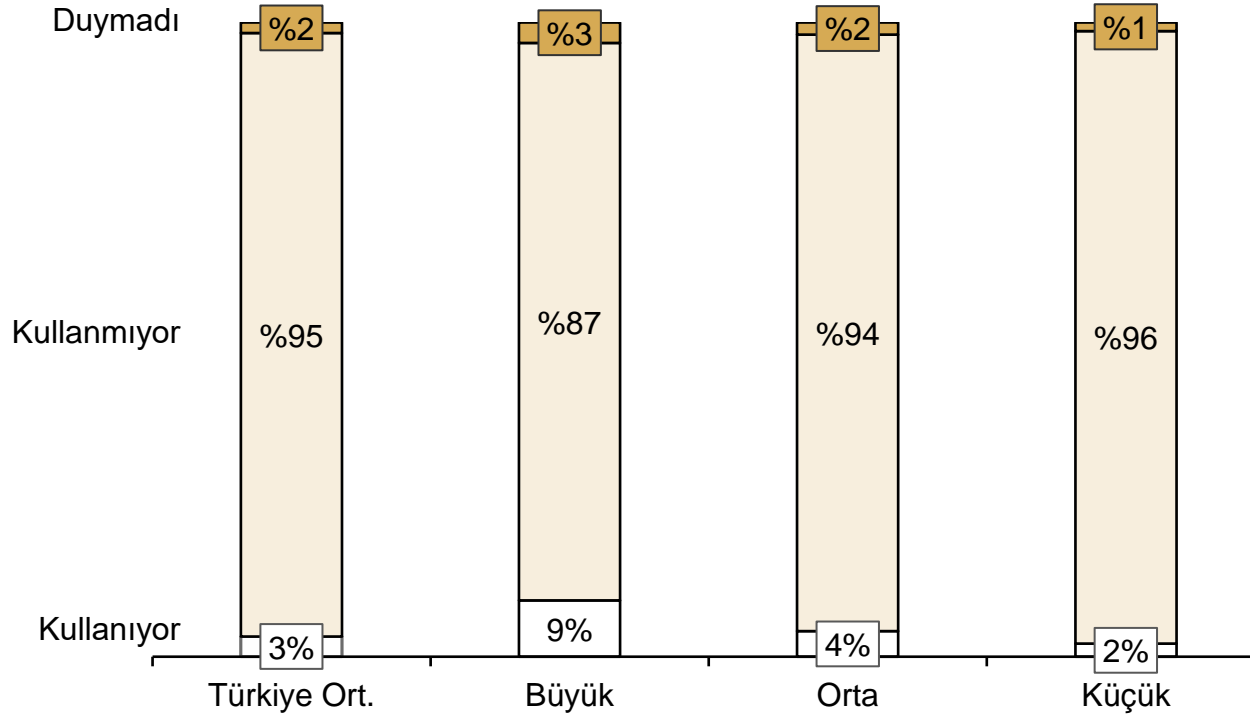
Çiftçilerin sadece %4'ü Elektronik Ürün Seneti (ELÜS)'ni kullanmaktadır ve bu çiftçiler daha çok endüstriyel grubundan oluşmaktadır.

Elektronik Ürün Seneti (ELÜS) Ürün grubuna göre

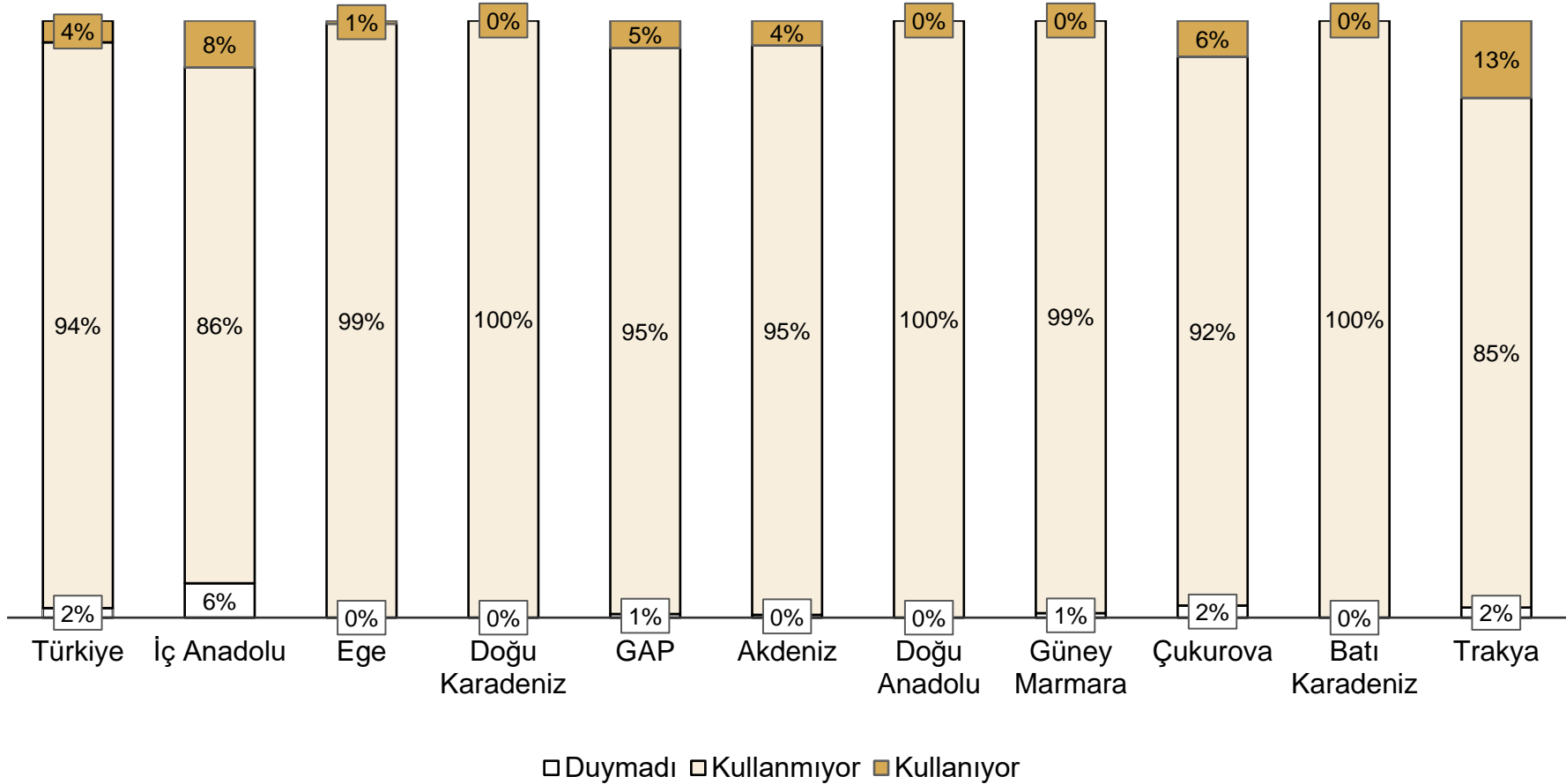
Çiftçilerin gelir büyüklüğü ile Elektronik Ürün Seneti (ELÜS)'ni kullanım oranı paraleldir.

Elektronik Ürün Seneti (ELÜS) Gelir büyüklüğüne göre

Bölgeler arasında en çok Trakya Bölgesi ELÜS kullanmaktadır. Karadeniz, Doğu Anadolu, ve Güney Marmara bölgelerinde ise hiçbir çiftçi ELÜS kullanmamaktadır.

Elektronik Ürün Seneti (ELÜS) Bölgeye göre

- Gelir Değişimi ve Yatırımları
- Finans ve Bankacılık Davranışları
- **Problemleri ve Yetiştiricilik Alışkanlıkları**
- Geleceğe Bakışı
- Teknoloji ve Medya Alışkanlıkları

- En önemli 3 sorunuz nedir?
- Teknik konularda kime danışıyorsunuz?
- Toprak analizi yaptırıyor musunuz?
- Köy/ilçenizde kooperatife üye misiniz?
- Kooperatif size fayda sağlıyor mu?

Çiftçilerin en önemli sorunlarından biri girdi maliyetlerinin yüksek olmasıdır ve bu sorun en çok endüstriyel grubu çiftçilerinde görülmektedir.

En Önemli 3 Sorun Ürün grubuna göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Sebze&Meyve	Tahıl	Endüstriyel
Girdi maliyetlerinin yüksek olması	73	69	74	79
Elektrik / su sorunu	19	19	18	22
Satış fiyatının düşük olması	10	10	10	10
Desteklemeler yetersiz	9	8	11	9
İklim şartları	9	6	12	7
Sorunu yok	6	6	7	4
Kuraklık	4	4	4	7
Pazar bulamamak	4	7	2	3
İşçilik masrafları	3	4	2	3
İşçi bulma sıkıntısı	3	5	2	2
Diğer	15	22	9	13

Büyük çiftçi grubunda sorunlar daha yüksek oranda ifade edilmiştir.

En Önemli 3 Sorun Gelir büyüklüğüne göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Büyük	Orta	Küçük
Girdi maliyetlerinin yüksek olması	73	81	77	70
Elektrik / su sorunu	19	25	20	18
Satış fiyatının düşük olması	10	16	10	9
Desteklemeler yetersiz	6	12	8	10
İklim şartları	6	6	10	8
Sorunu yok	6	2	3	8
Kuraklık	5	3	4	6
Pazar bulamamak	4	7	5	2
Hastalık/zararlı ile mücadele	3	4	2	3
İşçilik masrafları	2	8	4	1
İşçi bulma sıkıntısı	2	4	3	2
Diğer	11	14	15	9

Satış fiyatının düşük olması en fazla Doğu Anadolu Bölgesi'nde dile getirildi.

En Önemli 3 Sorun Bölgeye göre

Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Girdi maliyetlerinin yüksek olması	73%	73%	78%	62%	76%	83%	75%	62%	82%	65%	74%
Elektrik / su sorunu	19%	35%	14%	15%	23%	18%	13%	13%	15%	7%	5%
Satış fiyatının düşük olması	10%	8%	6%	6%	11%	11%	24%	13%	13%	14%	14%
Desteklemeler yetersiz	9%	12%	9%	10%	10%	4%	3%	17%	10%	10%	4%
İklim şartları	9%	11%	9%	8%	6%	6%	9%	8%	5%	12%	10%
Sorunu yok	6%	4%	4%	7%	6%	0%	10%	10%	4%	13%	14%
Kuraklık	4%	1%	6%	5%	5%	3%	5%	4%	3%	18%	4%
Pazar bulamamak	4%	6%	4%	3%	4%	5%	3%	1%	6%	0%	6%
İşçilik masrafları	3%	4%	4%	3%	1%	5%	4%	2%	5%	1%	2%
İşçi bulma sıkıntısı	3%	2%	3%	5%	2%	5%	1%	3%	1%	4%	3%
Diğer	15%	15%	13%	16%	17%	20%	11%	23%	17%	8%	11%

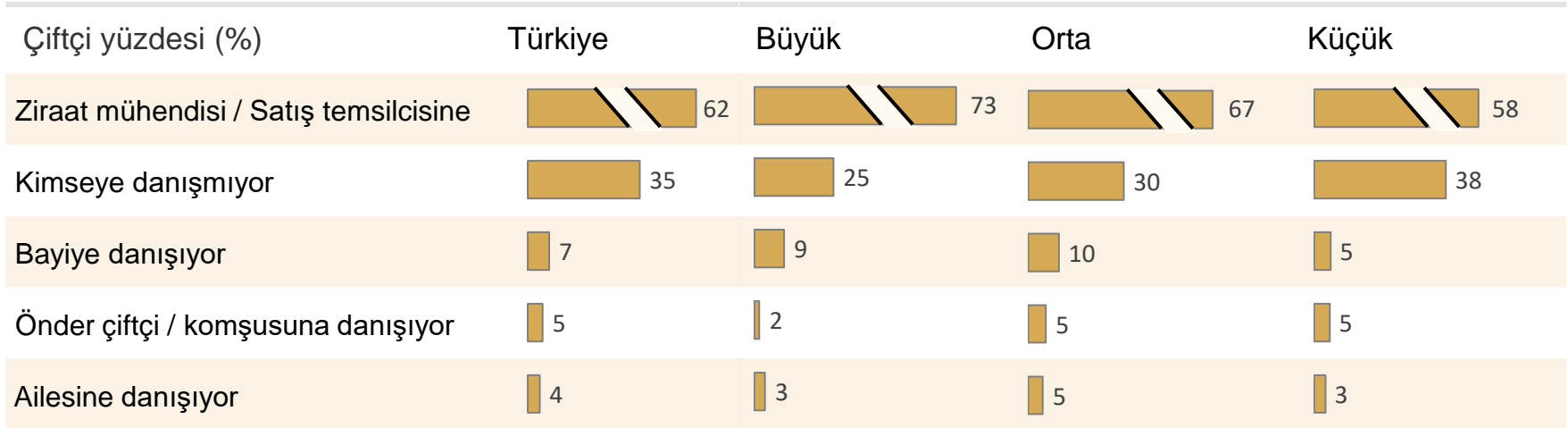
Tahıl grubu çiftçilerinin %38'i teknik konuda kimseye danışmıyor.

Teknik Konuları Danışmak Ürün grubuna göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Sebze&Meyve	Tahıl	Endüstriyel
Ziraat mühendisi / Satış temsilcisine	64	67	60	67
Kimseye danışmıyor	33	30	38	29
Bayiye danışıyor	7	9	6	7
Önder çiftçi / komşuna danışıyor	4	6	3	4
Ailesine danışıyor	4	5	3	3

Üreticinin gelir büyüklüğü arttıkça teknik konuları ziraat mühendisine veya satış temsilcisine danışma oranı artmaktadır.

Teknik Konuları Danışmak Gelir büyüklüğüne göre

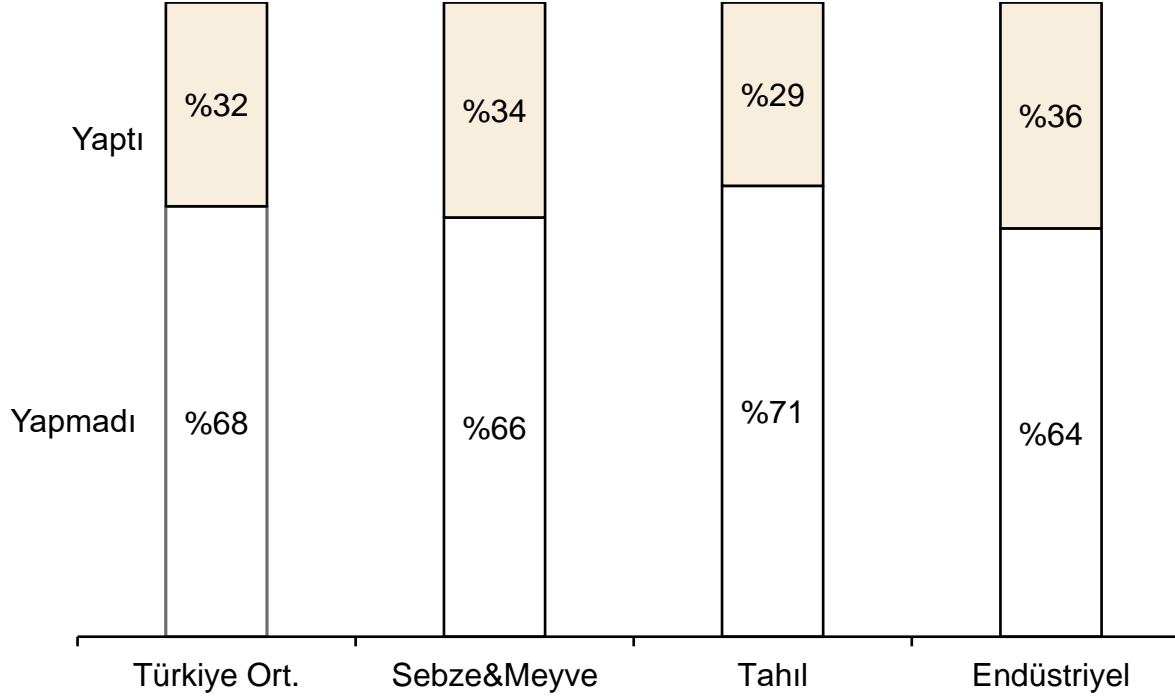
Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki çiftçilerin yaklaşık yarısı teknik konuları kimseye danışmıyor.

Teknik Konuları Danışmak Bölgeye göre

Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Ziraat mühendisi / Satış temsilcisine	64%	63%	71%	57%	66%	63%	53%	60%	68%	68%	70%
Kimseye danışmıyor	33%	38%	29%	34%	33%	29%	48%	34%	25%	30%	26%
Bayiye danışıyor	7%	6%	10%	5%	2%	10%	5%	7%	12%	8%	13%
Önder çiftçi / komşusuna danışıyor	4%	4%	5%	4%	3%	3%	2%	8%	5%	0%	7%
Ailesine danışıyor	4%	5%	4%	4%	1%	4%	1%	6%	7%	2%	2%

Türkiye genelinde üreticilerin yaklaşık %68'i toprak analizi yapmamaktadır. Bu oran tahıl grubunda en fazladır.

Toprak Analizi Ürün grubuna göre

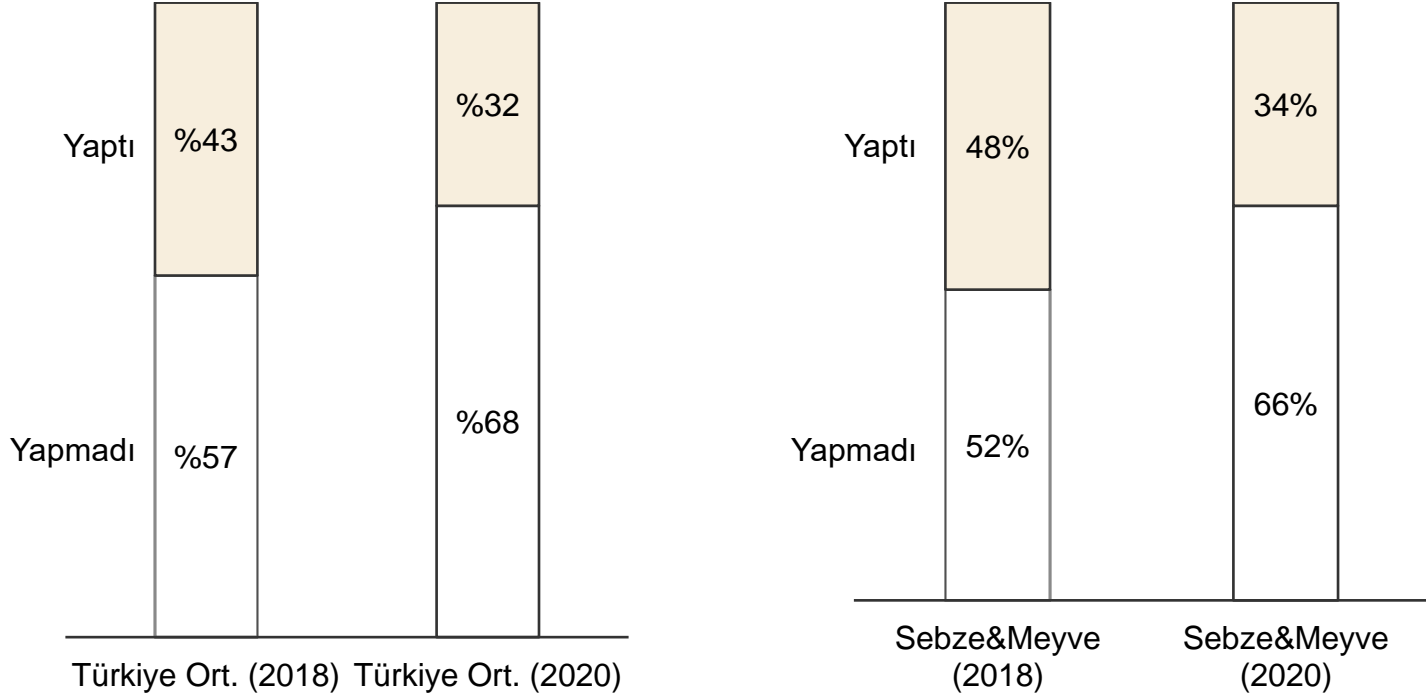

**2018 yılına göre toprak analizi yapanların oranı %11 düşmüştür.
Bu düşüş en çok sebze ve meyve sektöründe gerçekleşmiştir.**

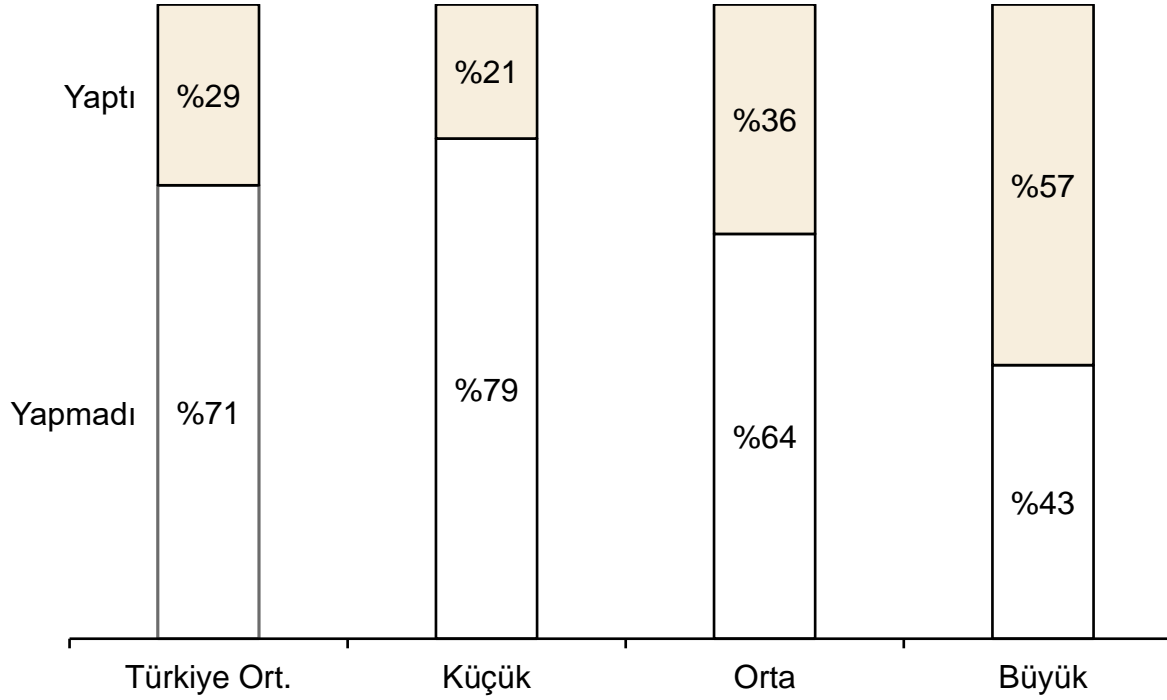
Toprak Analizi

Geçen senelere göre

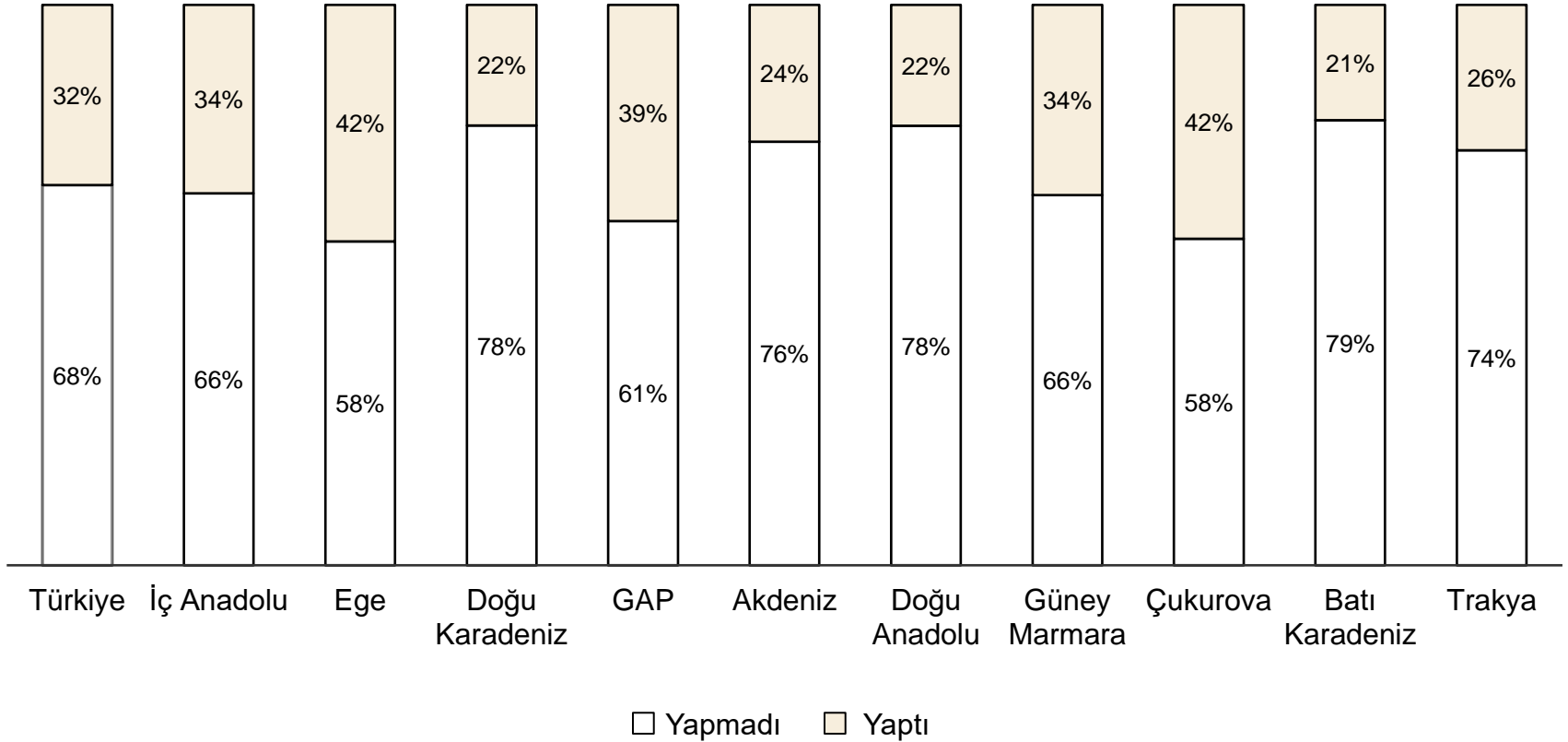
Çiftçinin gelir büyüklüğü ve toprak analizi yapma oranı paralellik göstermektedir.

Toprak Analizi Gelir büyüklüğüne göre

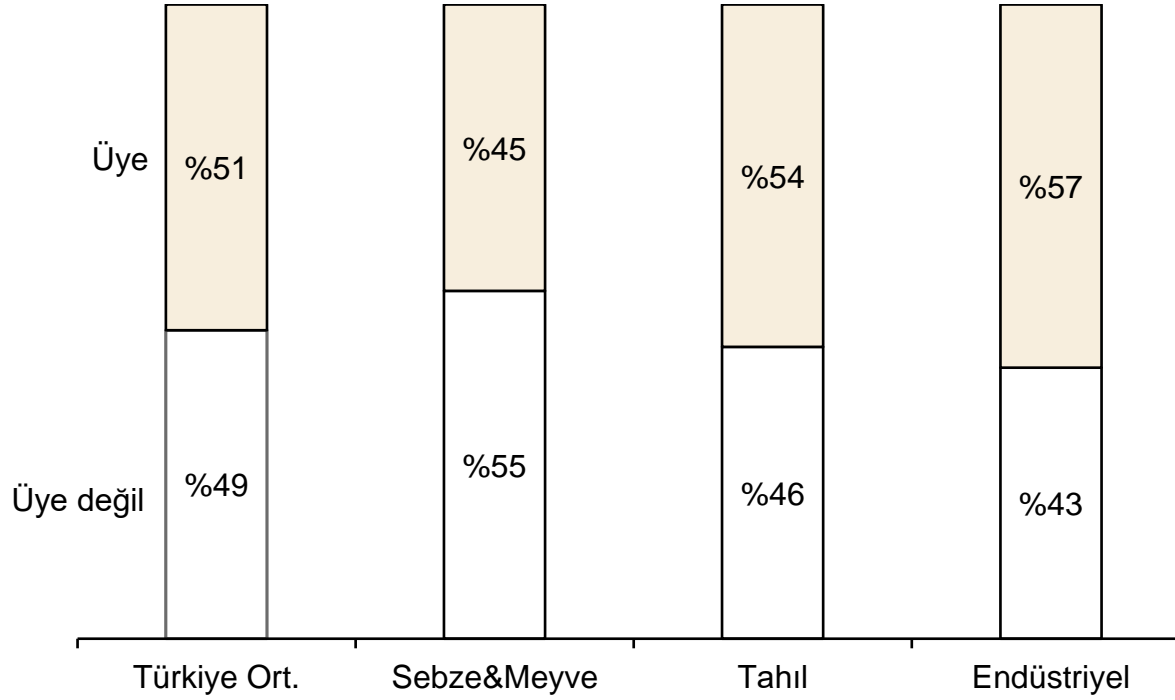
Ege Bölgesi ve Çukurova Bölgesi'nde toprak analizi yapılma oranı diğer bölgelere göre daha fazladır.

Toprak Analizi Bölgeye göre

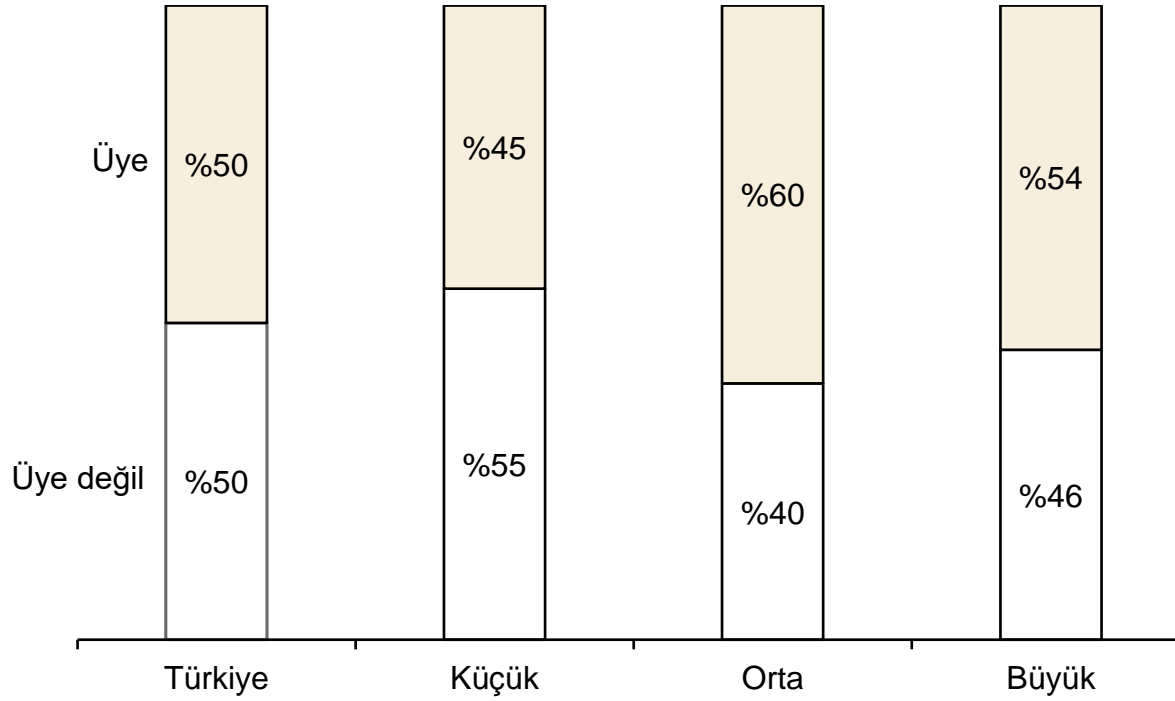
Sebze ve meyve sektöründeki üreticilerde kooperatif üyeliği oranı diğer ürün gruplarına göre daha düşüktür.

Kooperatif Üyeliği Ürün grubuna göre

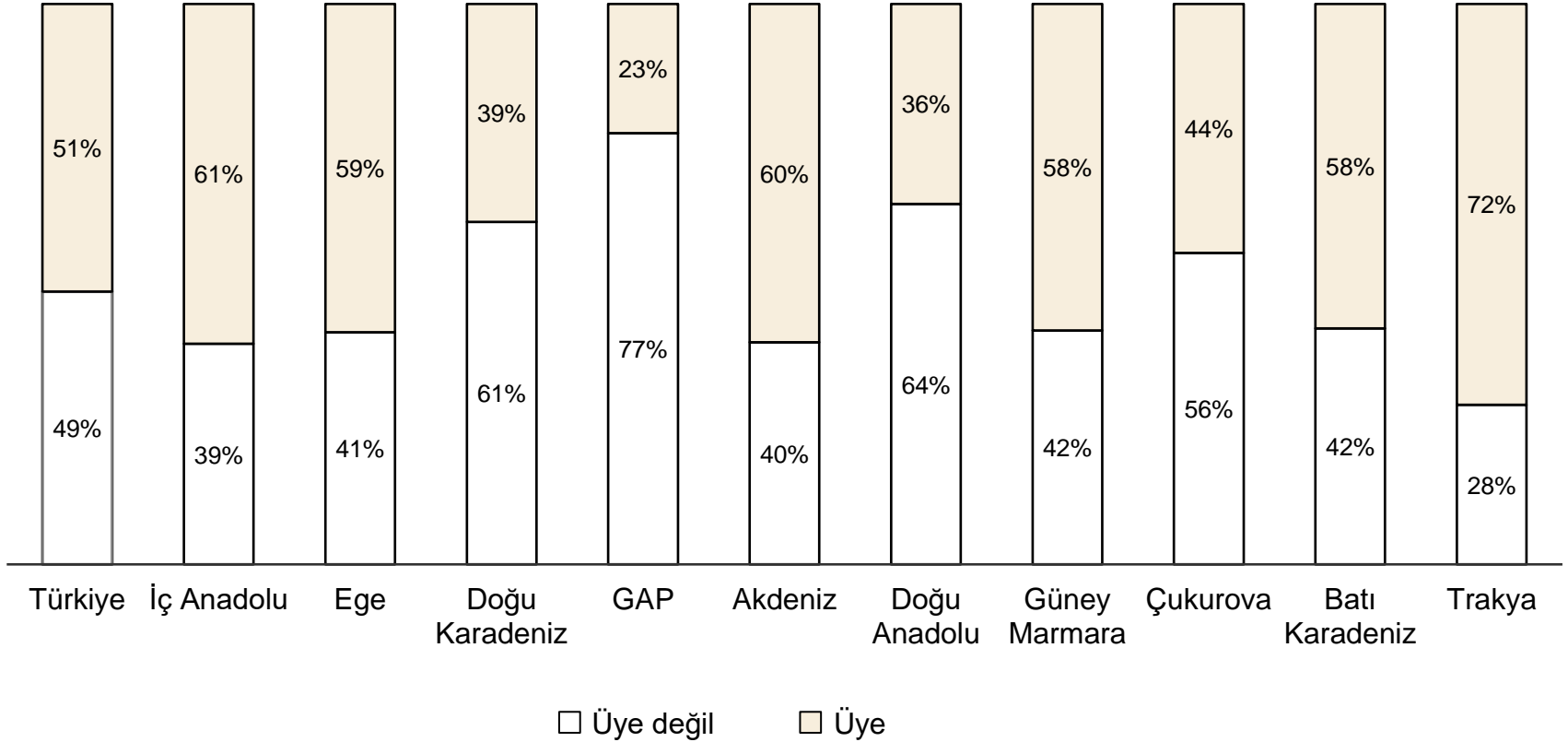
Çiftçilerin yarısı bir kooperatife üye olmadığını belirtmiştir. Küçük çiftçilerin kooperatife üye olma oranı diğer gruplara göre daha düşüktür.

Kooperatif Üyeliği Gelir büyüklüğüne göre

Kooperatif üyeliği oranı GAP bölgesindeki çiftçilerde %23 oranı ile en düşüktür.

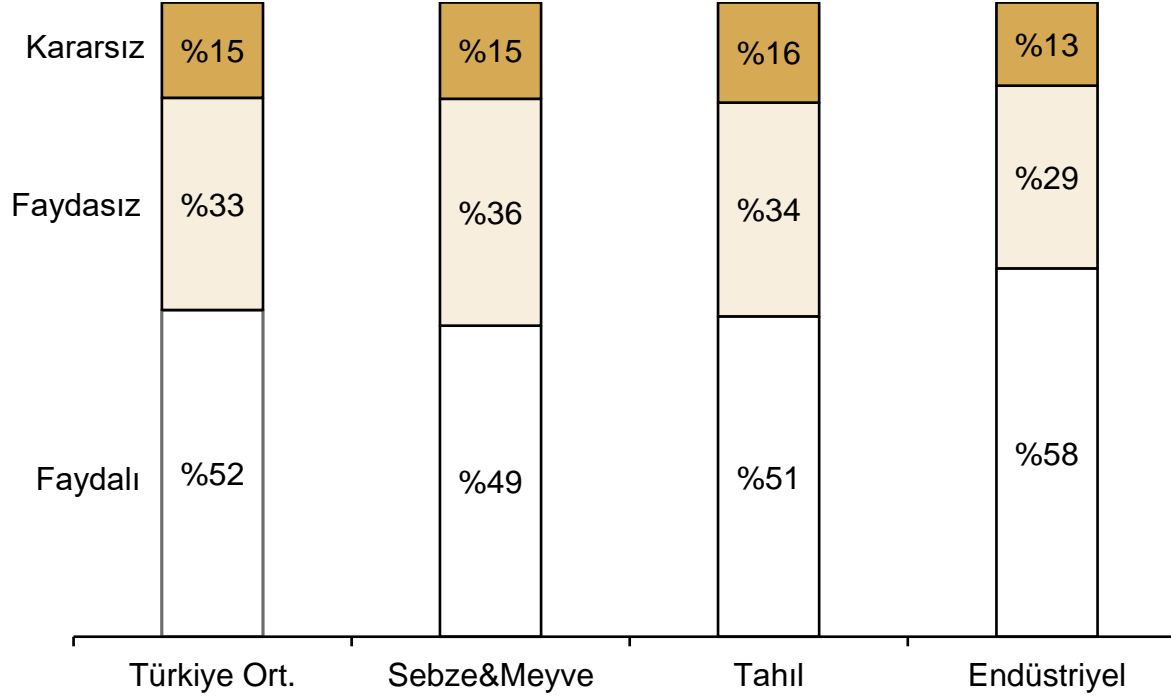
Kooperatif Üyeliği Bölgeye göre

Kooperatif üyesi çiftçilerin yarısından fazlası üyesi oldukları kooperatiflerin kendilerine faydalı olduğunu düşünmektedir.

Kooperatif Tecrübesi

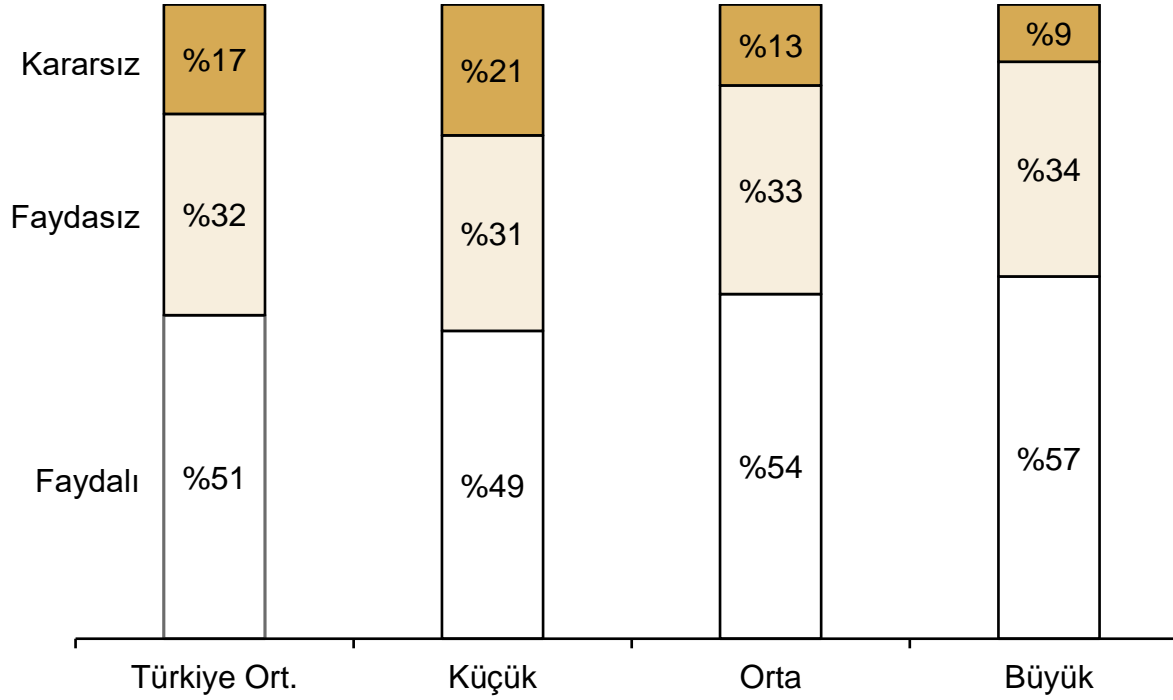
Ürün grubuna göre

*Kooperatife üye olmayan 756 çiftçi çıkarılmıştır.

Büyük çiftçi grubunda, kooperatiflerin kendilerine fayda sağladığını söyleyen çiftçilerin oranı daha yüksektir.

Kooperatif Tecrübesi Gelir büyüklüğüne göre

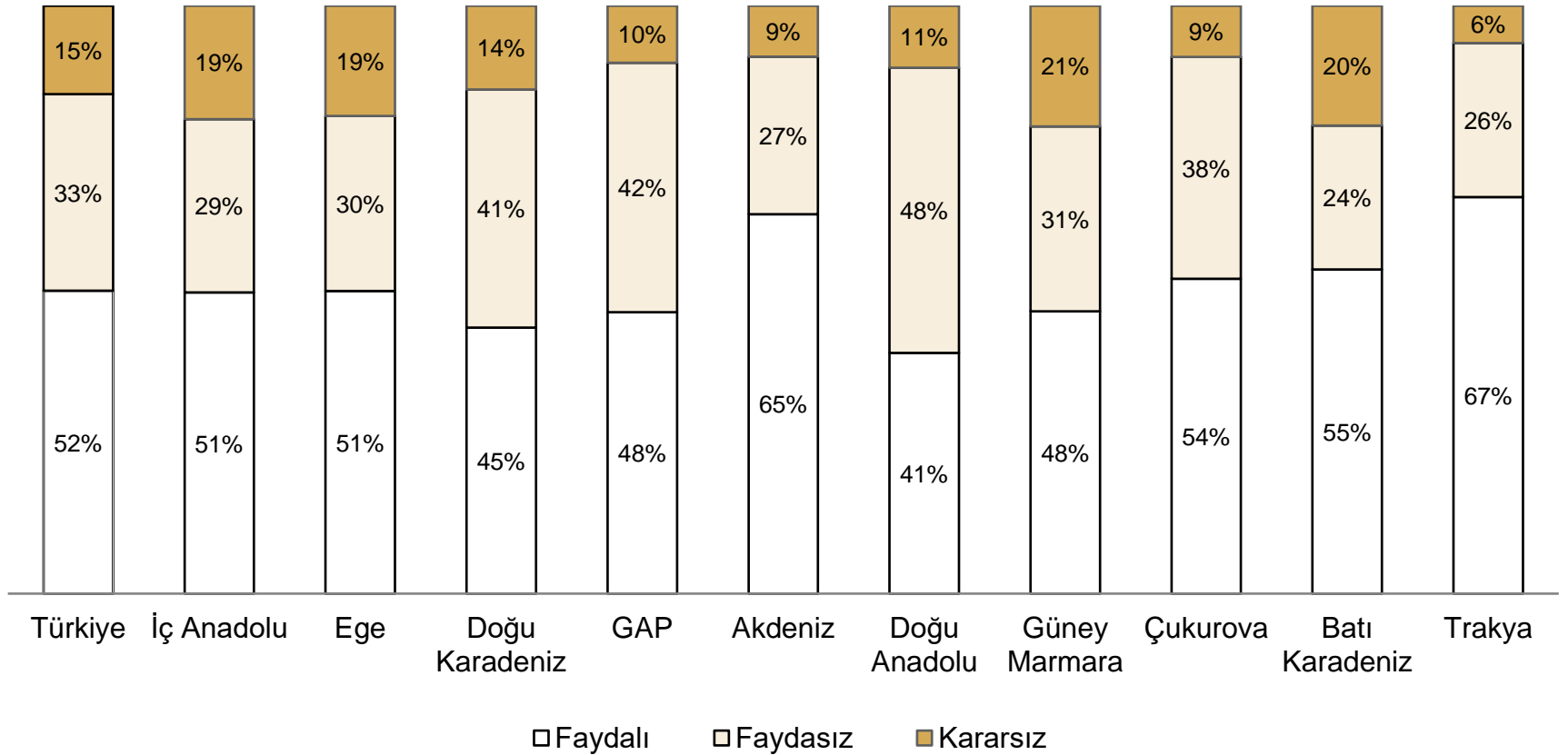

*Kooperatife üye olmayan 756 çiftçi çıkarılmıştır.

Akdeniz ve Trakya Bölgesi'ndeki üreticiler, daha fazla oranda kooperatif üyeliğinden fayda sağladıklarını düşünmektedir.

Kooperatif Tecrübesi Bölgeye göre

*Kooperatife üye olmayan 756 çiftçi çıkarılmıştır.

- Gelir Değişimi ve Yatırımları
- Finans ve Bankacılık Davranışları
- Problemleri ve Yetiştiricilik Alışkanlıkları
- **Geleceğe Bakışı**
- Teknoloji ve Medya Alışkanlıkları

- İklim değışikliği dendiğinde aklınıza ne geliyor?
- Çuval, şişe ve boru gibi atıklarınızı kullandıktan sonra geri dönüşüme veriyor musunuz ya da sizden alan geri dönüşüm tesisi var mı?
- Tarla/bahçenizde organik madde ve karbon dengesi için bir uygulama yapıyor musunuz?
- Devletin tarım politiklarından memnun musunuz?

İklim değişikliği çiftçilerde en çok kuraklık durumunu çağırıştırıyor. Çiftçilerin yaklaşık %20'sinin ise iklim değişikliği hakkında bir fikri yok.

İklim Değişikliği Ürün grubuna göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Sebze&Meyve	Tahıl	Endüstriyel
Kuraklık	51	42	58	57
Yağışın azalması	31	25	34	33
Fikri yok	22	25	21	18
Mevsimlerin değişmesi	17	21	15	14
Su sıkıntısı	6	6	6	9
Sıcaklık artışı	6	9	3	5
Küresel ısınma	3	4	2	4
Doğal afet	2	2	1	3
Diğer	0	1	0	1

İklim değişikliği çiftçilerde kuraklık ile beraber yağışın azalmasını ve mevsimlerin değişmesini de çağırıştırıyor.

İklim Değişikliği Gelir büyüklüğüne göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Büyük	Orta	Küçük
Kuraklık	51	46	49	52
Yağışın azalması	30	34	33	28
Fikri yok	22	20	21	23
Mevsimlerin değişmesi	16	21	18	14
Su sıkıntısı	6	7	7	6
Sıcaklık artışı	5	8	7	3
Küresel ısınma	3	6	3	2
Doğal afet	2	4	2	1
Diğer	1	1	0	0

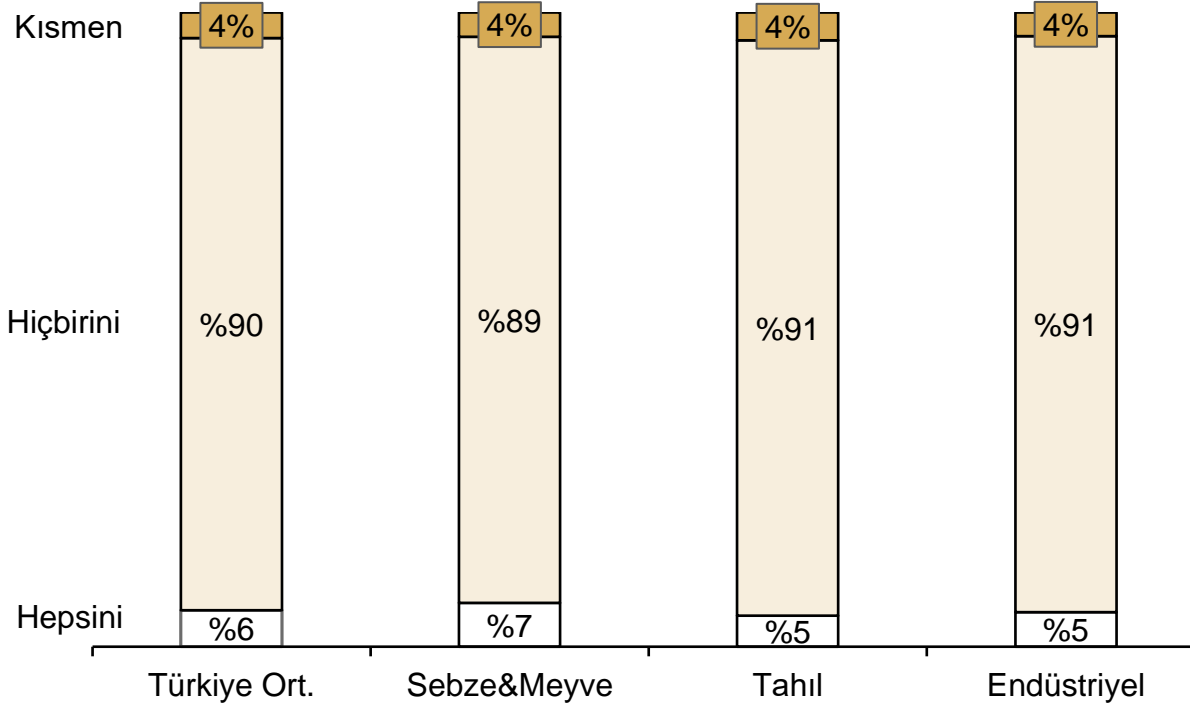
Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki çiftçilerin yarısından fazlasının iklim değişikliği hakkında bir fikri yok.

İklim Değişikliği Bölgeye göre

Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Kuraklık	51%	61%	67%	57%	43%	37%	24%	37%	28%	68%	42%
Yağışın azalması	31%	39%	38%	38%	29%	28%	18%	24%	21%	8%	17%
Fikri yok	22%	12%	12%	21%	24%	23%	53%	29%	37%	18%	30%
Mevsimlerin değişmesi	17%	22%	15%	16%	11%	19%	13%	25%	17%	9%	17%
Su sıkıntısı	6%	10%	8%	4%	7%	3%	3%	5%	3%	6%	6%
Sıcaklık artışı	6%	5%	5%	6%	7%	7%	6%	7%	10%	1%	3%
Küresel ısınma	3%	4%	3%	2%	2%	2%	3%	6%	3%	1%	3%
Doğal afet	2%	1%	2%	1%	3%	4%	0%	0%	3%	4%	1%
Diğer	0%	0%	0%	0%	0%	3%	1%	0%	1%	0%	2%

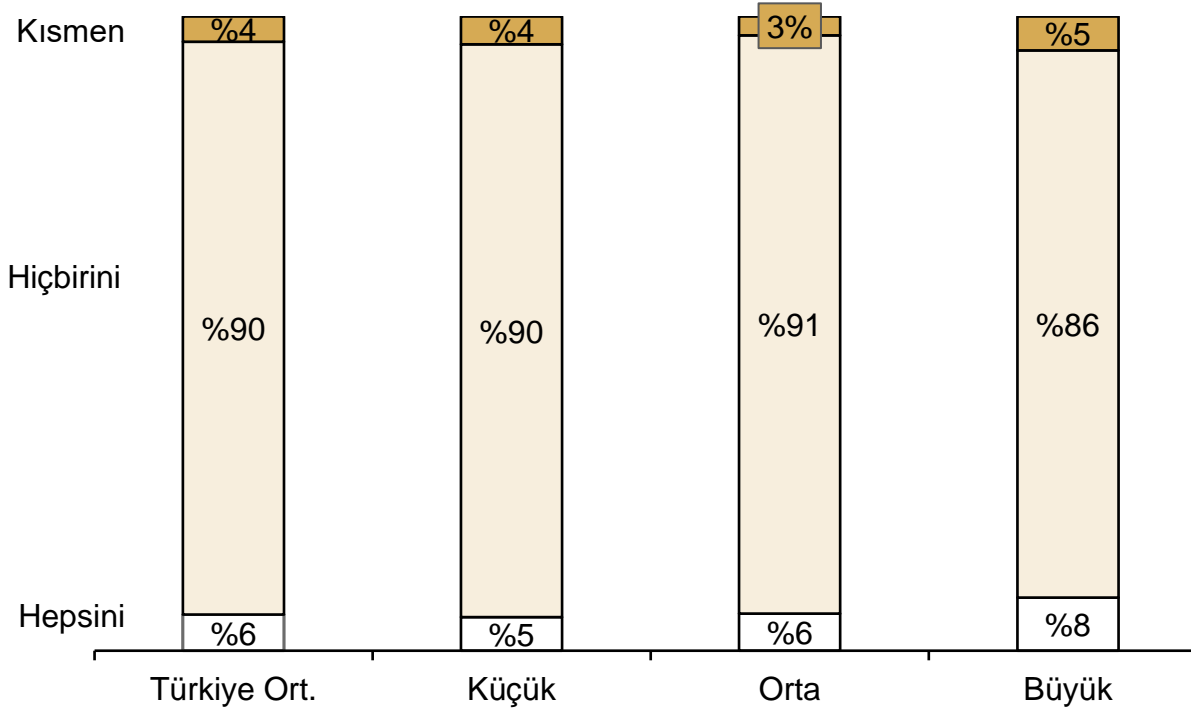
Çiftçilerin %90'ı çuval, şişe ve boru gibi atıklarının hiçbirini kullandıktan sonra geri dönüşüme vermiyor.

Gerİ Dönüşürme Ürün grubuna göre

Büyük gelirli çiftçiler, küçük çiftçilere göre atıklarını daha fazla geri dönüşüme veriyor.

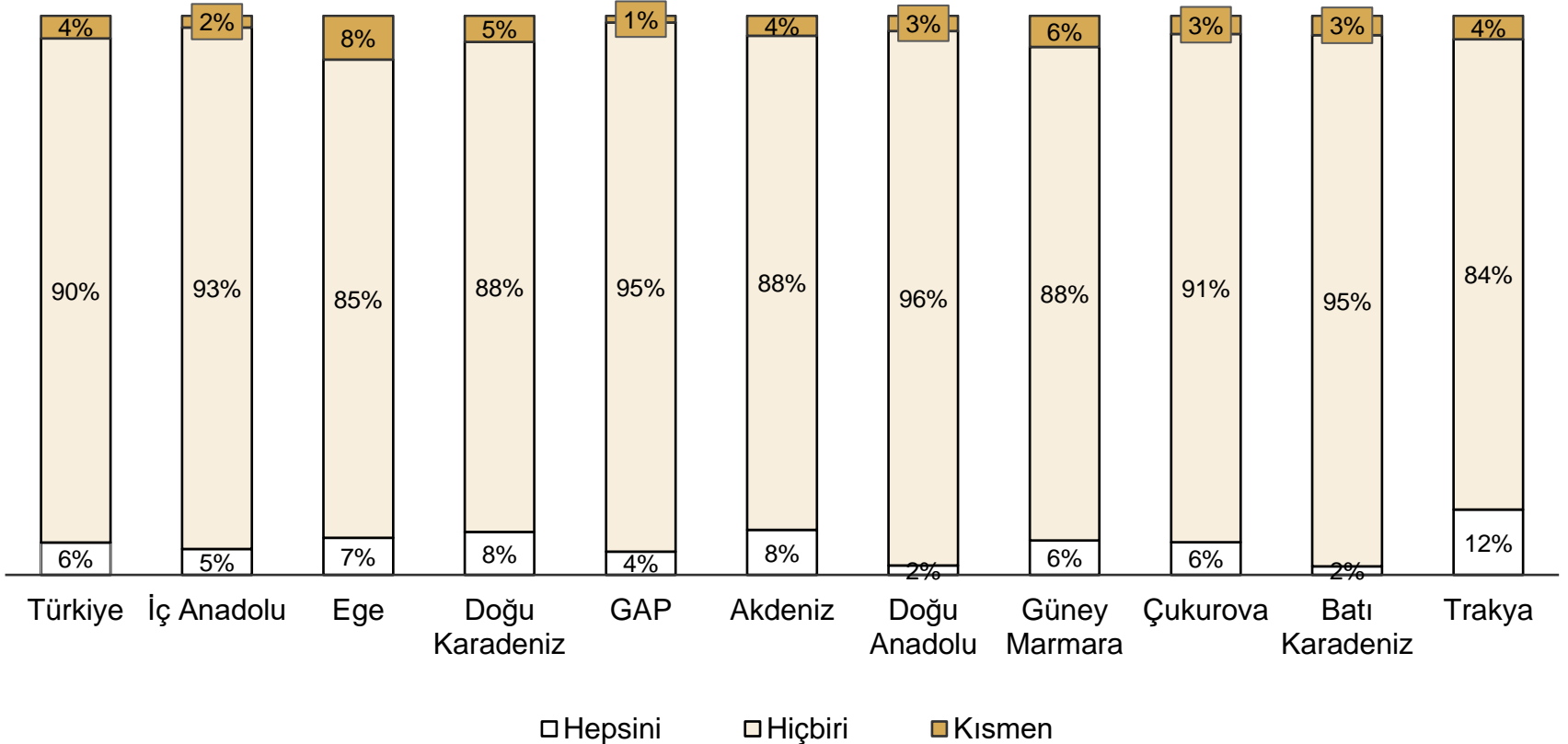
Gerİ Dönüşürme Gelir büyüklüğüne göre

Trakya Bölgesi'nde, diğer bölgere göre daha fazla oranda üretici atıklarını geri dönüşüme veriyor.

Ger i Dönüşürme Bölgeye göre

Tüm ürün gruplarında çiftçilerin yarısından fazlası organik madde ve karbon dengesi için hayvan gübresi kullanıyor. Bu oran, tahıl grubunda %60'a yaklaşmaktadır.

Organik Madde ve Karbon Dengesi Ürün grubuna göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Sebze&Meyve	Tahıl	Endüstriyel
Hayvan gübresi kullanıyor	57	58	59	52
Anız yakmıyor	34	33	31	40
Hiçbiri	28	28	28	29
Organomineral / Leonardid gübre kullanıyor	2	2	2	2
Ağaçlandırma yapıyor	2	3	2	1
Yeşil gübre / örtü bitkisi yetiştiriyor	1	2	0	1
Anıza ekim yapıyor	1	0	1	0

Organik madde ve karbon dengesi için büyük çiftçilerin %45'i anız yakmıyorken bu değer küçük çiftçilerde %31'e düşmektedir.

Organik Madde ve Karbon Dengesi Gelir büyüklüğüne göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Büyük	Orta	Küçük
Hayvan gübresi kullanıyor	57	50	55	59
Anız yakmıyor	33	45	35	31
Hiçbiri	29	24	29	30
Ağaçlandırma yapıyor	2	3	2	2
Organomineral / leonardid gübre kullanıyor	2	2	3	2
Yeşil gübre / örtü bitkisi yetiştiriyor	1	1	1	0
Anıza ekim yapıyor	0	0	0	1

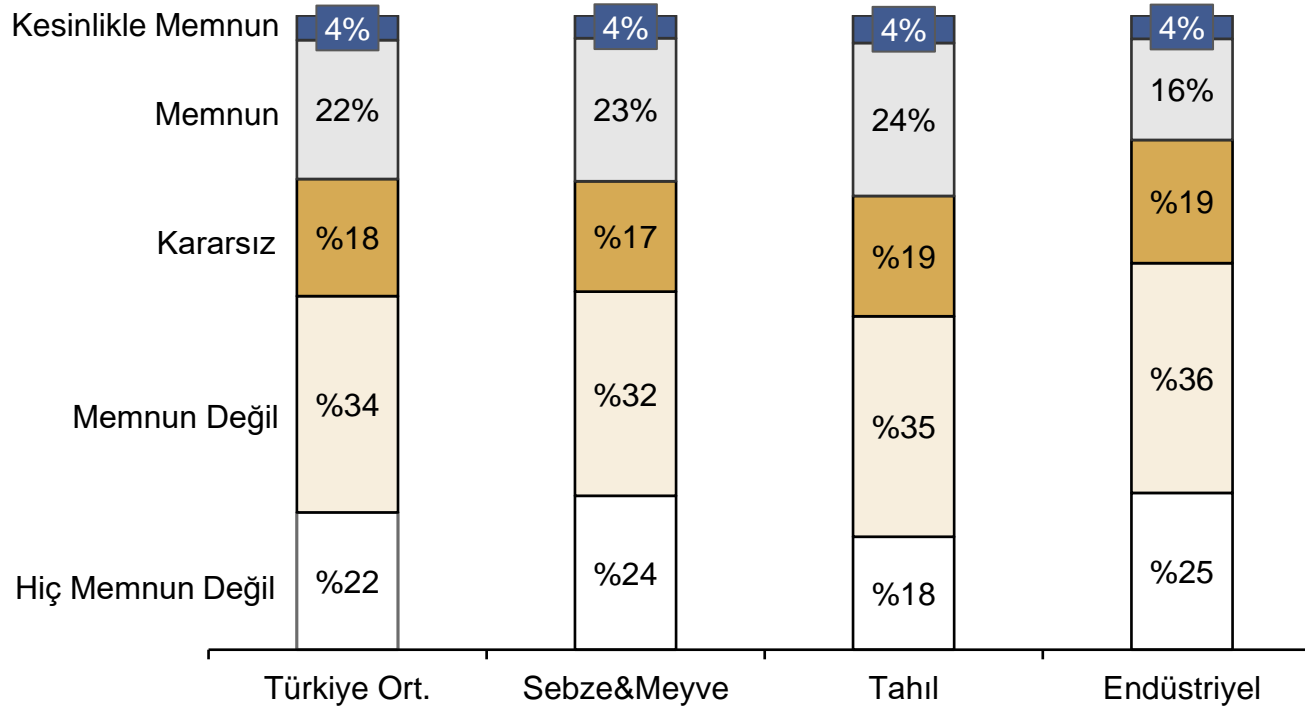
Organik madde ve karbon dengesi için hiçbir uygulama yapmayan çiftçilerin oranı en fazla İç Anadolu Bölgesi'ndedir.

Organik Madde ve Karbon Dengesi Bölgeye göre

Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Hayvan gübresi kullanıyor	57%	51%	64%	63%	48%	50%	61%	67%	43%	80%	54%
Anız yakmıyor	34%	15%	29%	40%	31%	52%	33%	34%	50%	39%	70%
Hiçbiri	28%	41%	24%	22%	33%	28%	34%	20%	31%	9%	16%
Organomineral / leonardid gübre kullanıyor	2%	2%	4%	1%	0%	2%	1%	1%	1%	6%	1%
Ağaçlandırma yapıyor	2%	0%	0%	2%	6%	3%	2%	3%	6%	1%	3%
Yeşil gübre / örtü bitkisi yetiştiriyor	1%	0%	2%	1%	0%	0%	1%	5%	0%	0%	0%
Anıza ekim yapıyor	1%	1%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%
Diğer	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%

Üreticilerin %26'sı devletin tarım politikalarından memnun olduğunu belirtmiştir.

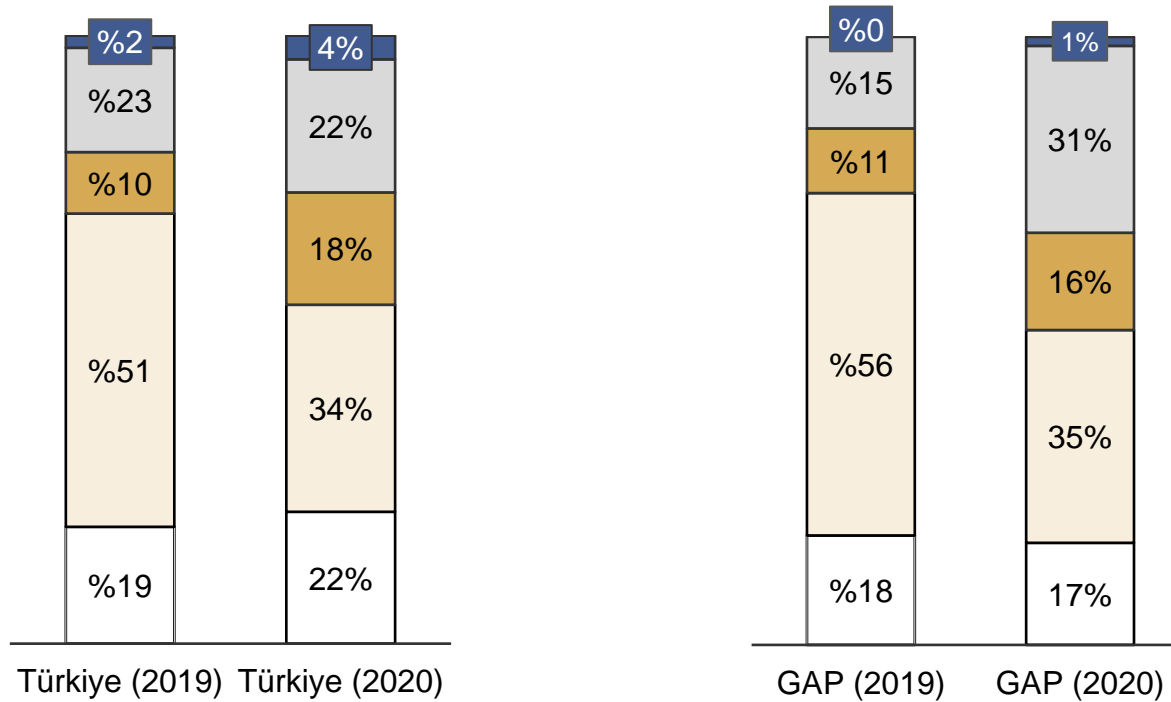
Devlet Politikaları Memnuniyet Ürün grubuna göre

2019'a göre 2020 yılında, devletin tarım politikalarından memnun olmayanların oranı %15 azalmıştır. Memnuniyet artışı en fazla GAP Bölgesi'nde görülmüştür.

Devlet Politikaları Memnuniyet

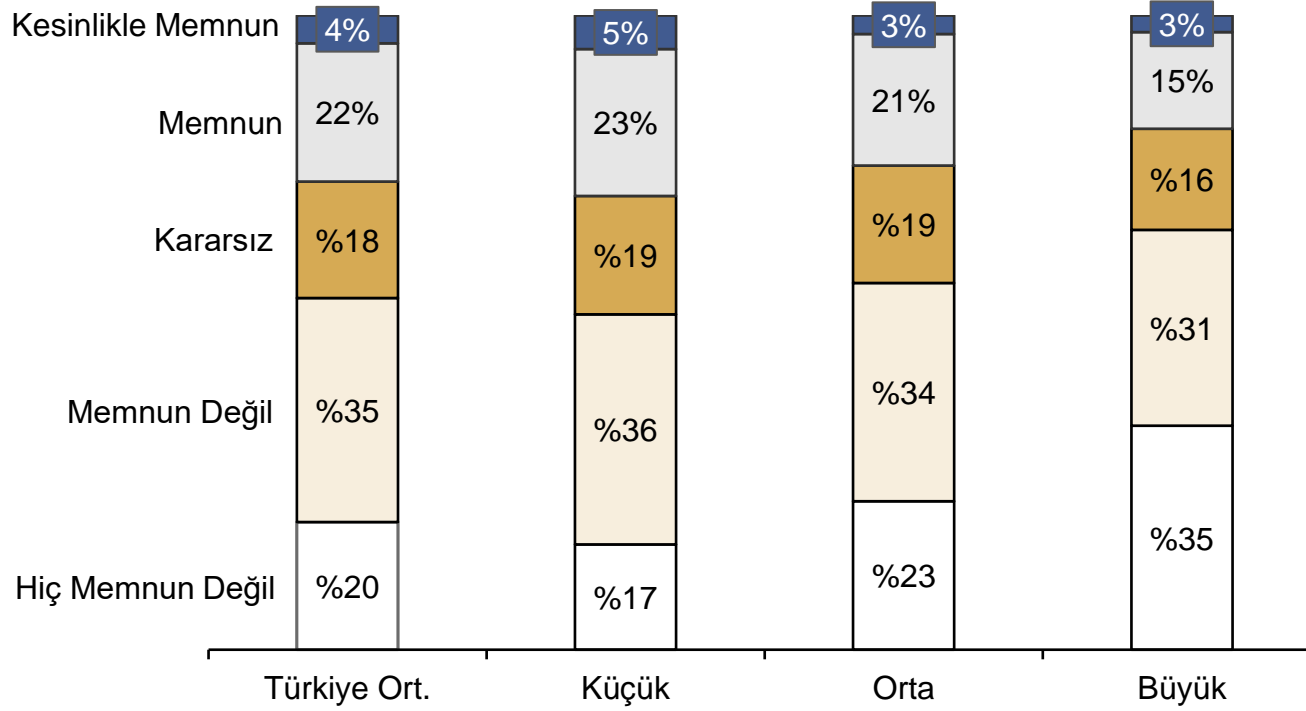
Geçen seneye göre

□ Hiç memnun değil □ Memnun değil □ Kararsız □ Memnun □ Kesinlikle Memnun

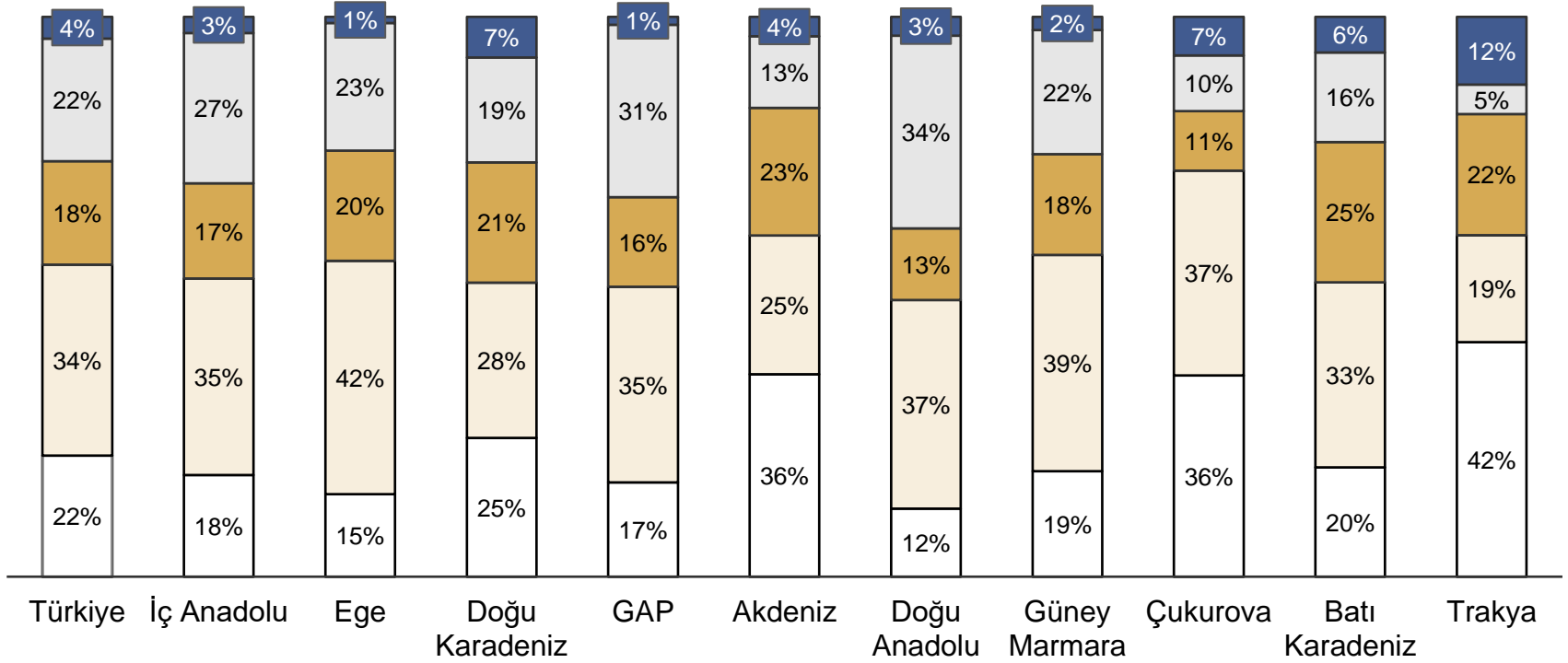
Büyük çiftçiler diğer gruplara göre daha az oranda devletin tarım politikalarından memnundur.

Devlet Politikaları Memnuniyet Gelir büyüklüğüne göre

Çukurova Bölge'si devletin tarım politikalarından memnun olmayan bölgelerin başında gelmektedir.

Devlet Politikaları Memnuniyet Bölgeye göre

□ Hiç memnun değil □ Memnun değil ■ Kararsız □ Memnun ■ Kesinlikle Memnun

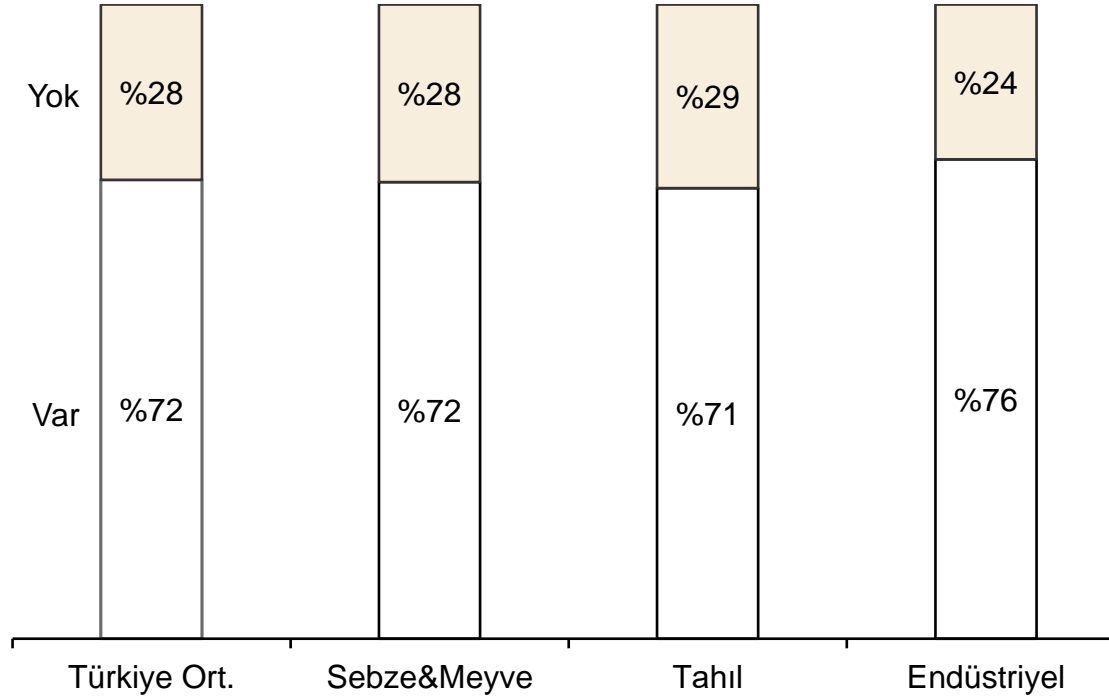
- Gelir Değişimi ve Yatırımları
- Finans ve Bankacılık Davranışları
- Problemleri ve Yetiştiricilik Alışkanlıkları
- Geleceğe Bakışı
- **Teknoloji ve Medya Alışkanlıkları**

- Akıllı telefon kullanıyor musunuz?
- İnternete girer misiniz?
- Hangi sosyal medya uygulamalarını düzenli olarak kullanıyorsunuz?
- Pandemi döneminde sosyal mesafe sebebiyle farklı teknolojiler kullanıyor musunuz?

Endüstriyel ürün çiftçilerinin akıllı telefona sahip olma oranı diğer ürün gruplarına göre daha fazladır.

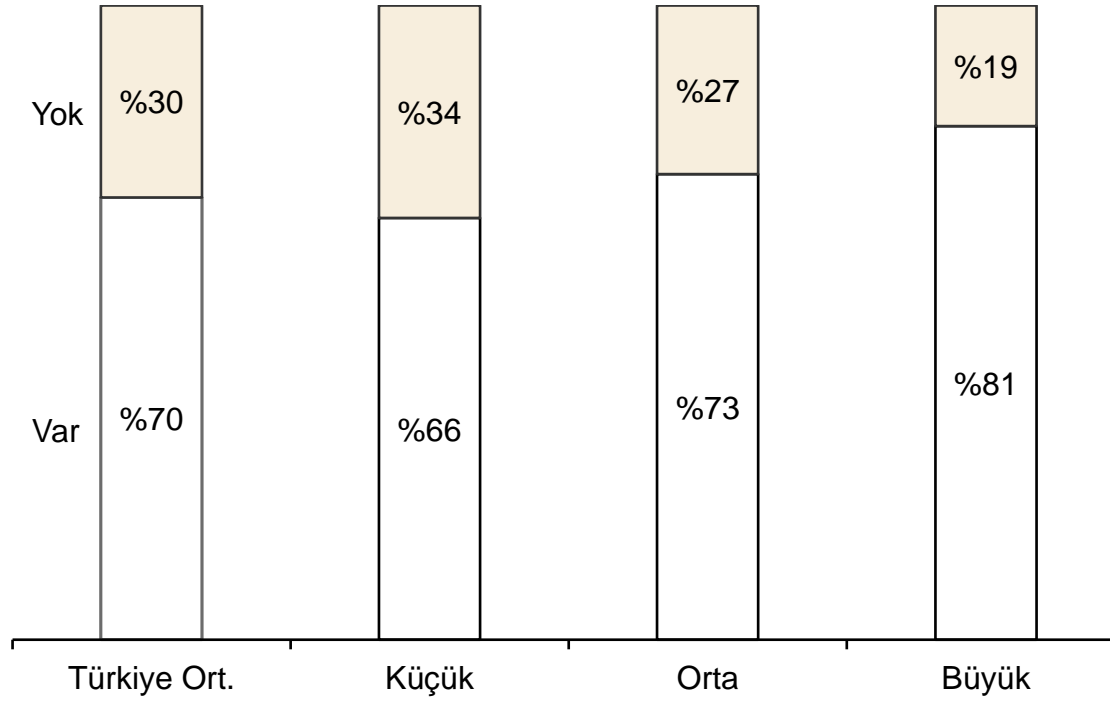
Akıllı Telefon Sahipliği

Ürün grubuna göre

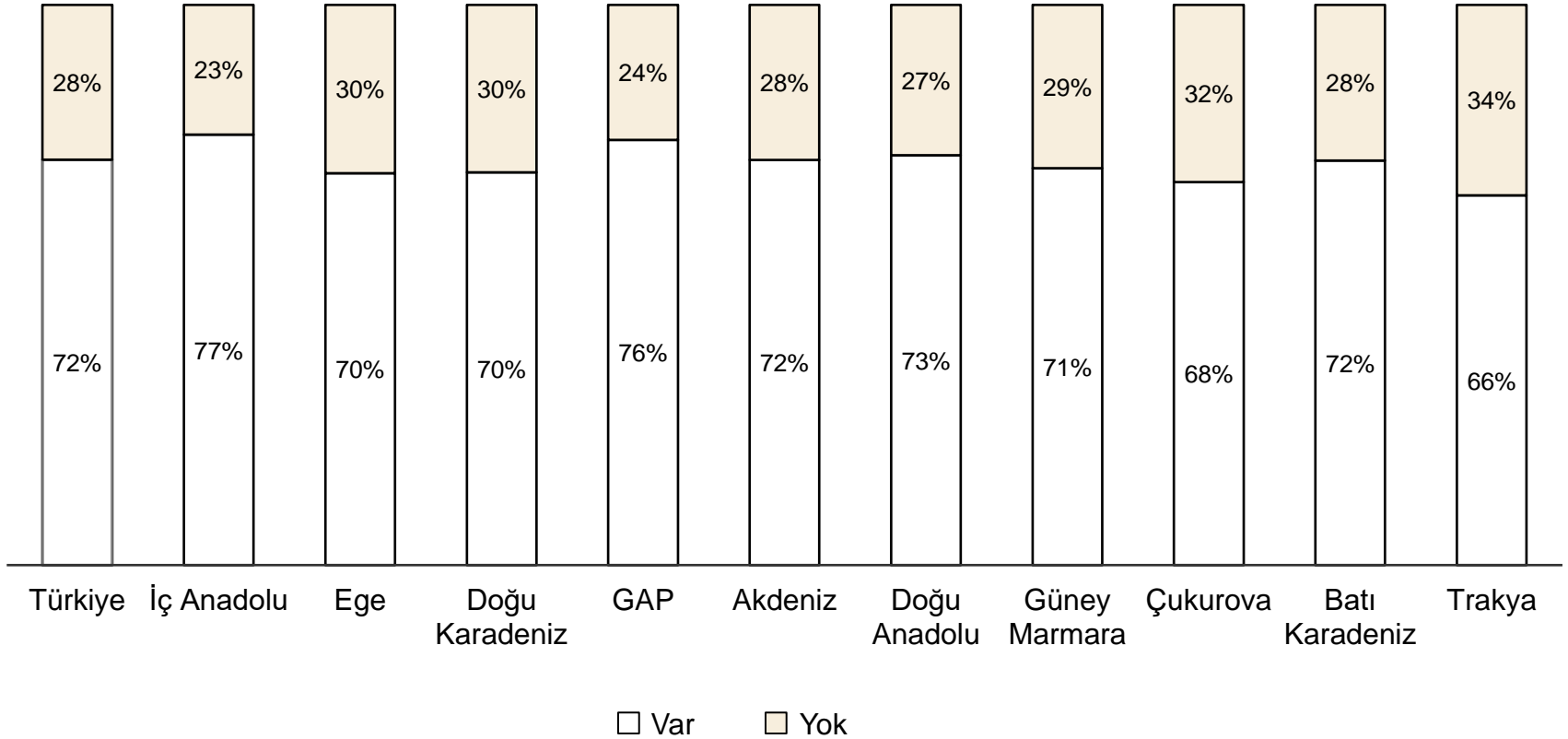
Üretici büyüklüğü arttıkça akıllı telefon sahipliği oranı da artmaktadır.

Akıllı Telefon Sahipliği Gelir büyüklüğüne göre

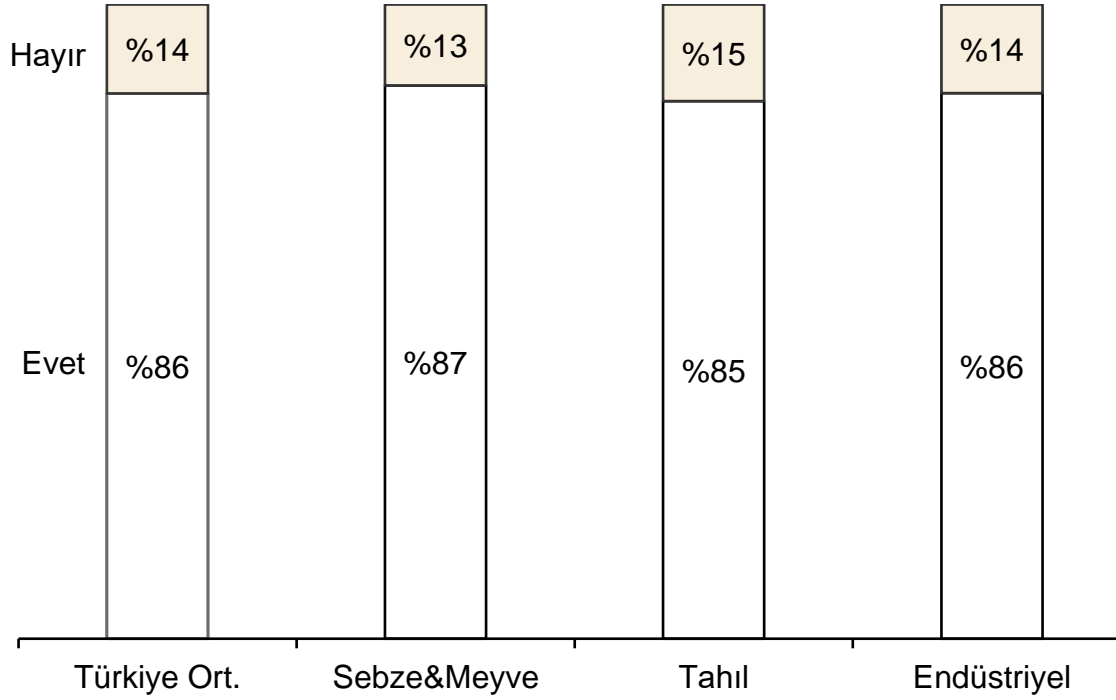
Trakya Bölgesi'ndeki üreticiler akıllı telefon sahipliği konusunda diğer bölgelerdeki üreticilerin gerisinde kalmaktadır.

Akıllı Telefon Sahipliği Bölgeye göre

Üreticilerin %86'sı internet kullanmaktadır ve bu oran sektörler arasında büyük bir değişiklik göstermemektedir.

İnternet Kullanımı Ürün grubuna göre

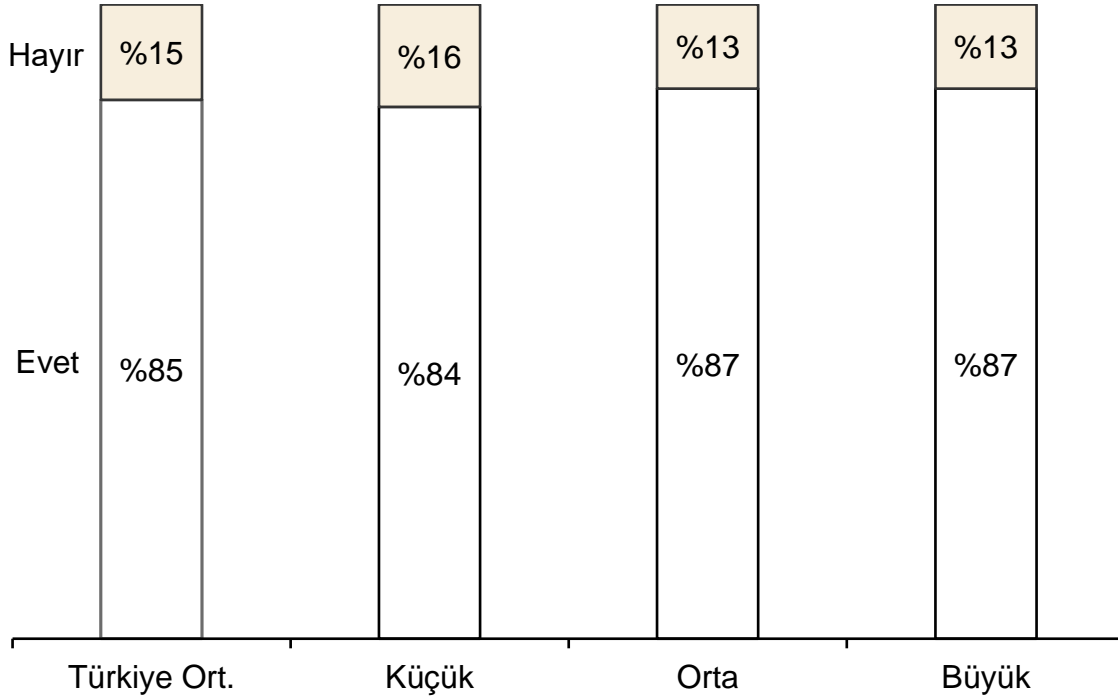
*Akıllı telefona sahip olmayan çiftçiler çıkarılmıştır.

Kaynak: Doktar

Akıllı telefon sahipliği ülke genelinde %70 iken, üreticilerin %85'i internet kullanmaktadır. Büyük çiftçilerin internet kullanım oranı daha fazladır.

İnternet Kullanımı

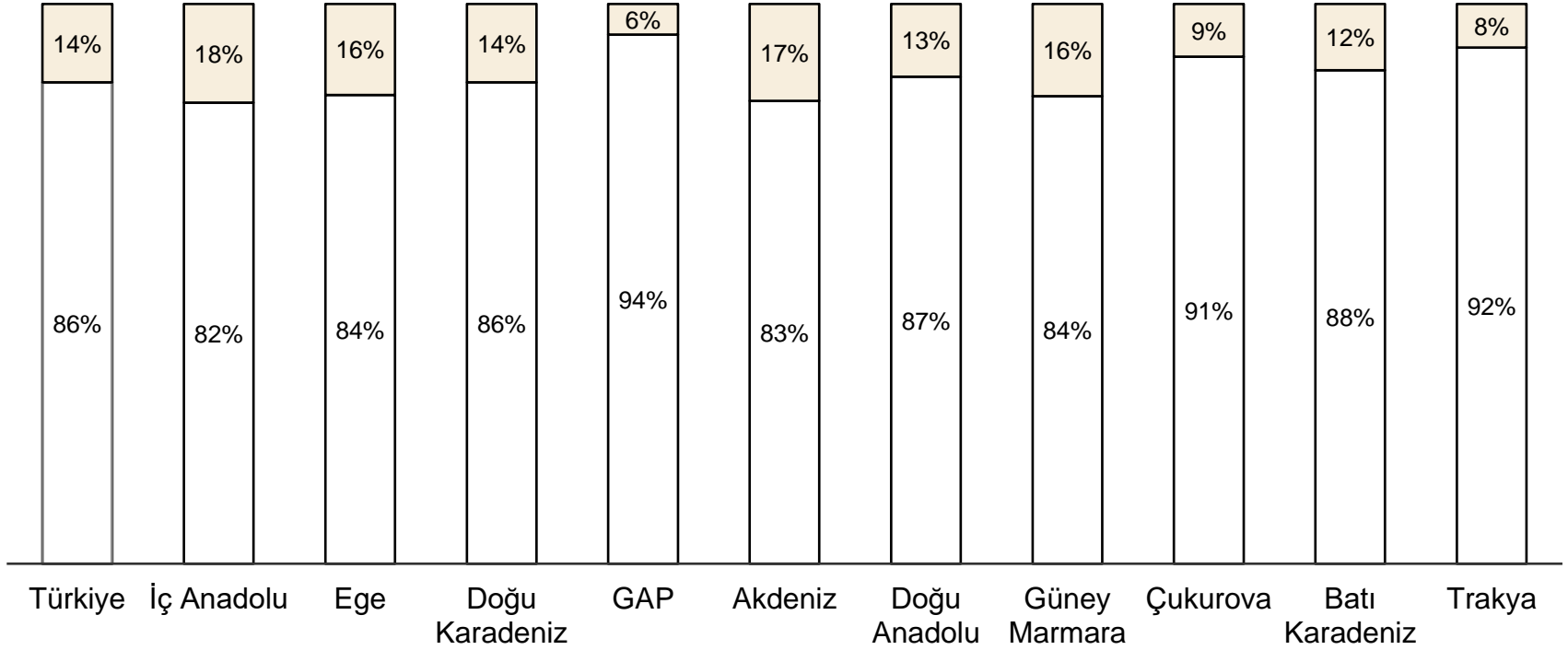
Gelir büyüklüğüne göre

*Akıllı telefona sahip olmayan çiftçiler çıkarılmıştır.

Çiftçilerin internet kullanım oranı GAP Bölgesi'nde en azdır.
Daha sonra sırası ile Trakya ve Çukurova Bölgesi gelmektedir.

İnternet Kullanımı Bölgeye göre

Evet Hayır

*Akıllı telefona sahip olmayan çiftçiler çıkarılmıştır.

Ülke genelinde üreticilerin Facebook kullanım oranı Instagram kullanım oranının iki katıdır.

Sosyal Medya Ürün grubuna göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Sebze&Meyve	Tahıl	Endüstriyel
Facebook	44	44	43	47
Instagram	22	20	21	27
Takip etmiyor	16	16	15	16
Youtube	12	12	12	13
Twitter	9	9	8	11
Diğer	0	1	0	0

*Akıllı telefona sahip olmayan ve internet kullanmayan çiftçiler çıkarılmıştır.

Tüm sosyal medya kanalları büyük gelirli çiftçiler tarafından daha fazla kullanılmaktadır.

Sosyal Medya Gelir büyüklüğüne göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Büyük	Orta	Küçük
Facebook	43	49	46	40
Instagram	21	30	22	20
Takip etmiyor	15	19	16	14
Youtube	12	17	13	11
Twitter	9	15	9	9
Diğer	0	1	0	0

*Akıllı telefona sahip olmayan ve internet kullanmayan çiftçiler çıkarılmıştır.

Trakya Bölgesi sosyal medya kullanımında diğer bölgelerin gerisinde kalmaktadır. Youtube ve Twitter en çok Çukurova Bölgesi çiftçileri tarafından tercih edilmektedir.

Sosyal Medya Bölgeye göre

Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Facebook	44%	51%	40%	38%	52%	40%	48%	43%	43%	45%	39%
Instagram	22%	27%	23%	17%	25%	16%	23%	19%	24%	18%	17%
Takip etmiyor	16%	11%	17%	18%	18%	18%	12%	15%	17%	16%	20%
Youtube	12%	19%	7%	7%	5%	12%	11%	12%	22%	13%	14%
Twitter	9%	15%	4%	4%	4%	10%	8%	9%	19%	7%	13%
Diğer	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	2%	0%	0%	0%

*Akıllı telefona sahip olmayan ve internet kullanmayan çiftçiler çıkarılmıştır.

Tahıl grubu çiftçileri pandemi döneminde sosyal mesafe sebebiyle, uydudan tarla sağlık takibi teknolojileri daha fazla kullandı.

Pandemide Teknoloji Kullanımı Ürün grubuna göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Sebze&Meyve	Tahıl	Endüstriyel
Kullanmıyor	 96	 97	 96	 97
Uydudan tarla sağlık takibi	2	1	3	1
Telefon ZM desteği	1	2	1	2
Uydudan traktör takip	1	1	1	1
Zirai mobil uygulamalar	1	1	1	0
Whatsapp ZM desteği	0	1	0	0

Pandemi döneminde sosyal mesafe sebebiyle büyük çiftçiler daha fazla oranda farklı teknolojiler kullanmaya başladılar.

Pandemide Teknoloji Kullanımı Gelir büyüklüğüne göre

Çiftçi yüzdesi (%)	Türkiye	Büyük	Orta	Küçük
Kullanmıyor	 97	 93	 95	 99
Uydudan tarla sağlık takibi	1	2	2	1
Telefon ZM desteği	1	3	2	0
Uydudan traktör takip	1	1	2	0
Zirai mobil uygulamalar	1	1	0	1
Whatsapp ZM desteği	0	0	1	0

Pandemi döneminde İç Anadolu Bölgesi, sosyal mesafe sebebiyle uydudan tarla sağlığı takibi teknolojilerini daha fazla oranda kullandı.

Pandemide Teknoloji Kullanımı Bölgeye göre

Çiftçinin Yüzdesi (%)	Türkiye	İç Anadolu	Ege	Doğu Karadeniz	GAP	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güney Marmara	Çukurova	Batı Karadeniz	Trakya
Kullanmıyor	96%	92%	96%	100%	98%	99%	99%	94%	97%	98%	96%
Uydudan tarla sağlığı takibi	2%	5%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	1%	0%
Telefon ZM desteği	1%	3%	0%	0%	0%	1%	0%	1%	2%	1%	3%
Uydudan traktör takip	1%	2%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%
Zirai mobil uygulamalar	1%	0%	1%	0%	0%	0%	2%	2%	0%	1%	0%
Whatsapp ZM desteği	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
Diğer	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	1%

Erzene Mahallesi Ege Üniversitesi Kampüsü
ideEGE-TGB Mercan Binası
No:172/70-I Bornova/İzmir
+90 538 057 70 75
info@doktar.com
www.doktar.com

| **Doktar**